КПСС МК ФЕВРАЛЬ ПЛЕНУМИ ҚАРОРИНИ АМАЛГА ОШИРАМИЗ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 47 (2595) | жума, 6 март 1964 йил. | Баҳоси 2 тийин.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ КОМПЛЕКС МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ УЧУН!

ЯНГИЕР ШАҲРИ

КОММУНИСТИК МЕҲНАТ ЗАРБДОРЛАРИГА, МИРЗАЧЎЛДАГИ ҚЎРИҚ ЕРЛАРНИ ЎЗЛАШТИРУВЧИЛАРГА

Азиз ўртоқлар!

Коммунистик меҳнат зарбдорлари съездига тўпланган сиз, Мирзачўлдаги қўриқ ерларни ўзлаштирувчиларни партия Марказий Комитети ва Совет ҳукумати номидан чин юракдан табриклайман.

Мен Мирзачўлда бир неча марта бўлиб, бинокорлар, олимлар, мутахассислар, совхозларнинг ишчилари нақадар улкан ишларни қилишаётганини кўрдим.

Сиз КПСС Марказий Комитетига юборган хатингизда тасвирий ибора билан ёзганингиздек, Мирзачўл гулистон ўлкага айланмоқда, коммунистик ишлаб чиқариш ва турмушнинг тимсоли бўлиб бормоқда. Бу жойда ташкил қилинган йирик совхозлар мамлакатга неча минглаб тонна пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари бермоқда. Мирзачўлда обод поселкалар, мактаблар, касалхоналар барпо этилди, одамларнинг унумли ишлаши ва ўз маданий савиясини ошириши учун ҳамма шарт-шароитлар муҳайё қилиб берилди. Лекин Мирзачўлнинг энг асосий бойлиги — ажойиб одамлар, бинокорлар, механизаторлар, пахтадан мўл ҳосил олиш усталаридир.

6-совхозда ўртоқ Искандар Шодиев бригадаси 138 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 34,7 центнер, шу совхозда ўртоқ Эшпўлат Жумаев бригадаси 270 гектар ернинг ҳар гектаридан 31,3 центнер; «Фарҳод» совхозида ўртоқ Қурбон Худойназаров бригадаси 105 гектар ернинг ҳар гектаридан 27 центнер пахта олганини эшитиб, хурсанд бўлдим.

6-совхоз механик-ҳайдовчиси ўртоқ Хуррамов мавсумда 185 тонна, шу совхоздан ўртоқ Абдураззоқов 183 тонна, 1-совхоздан ўртоқ Сайдуллаев 186 тонна пахта теришди. Бошқа кўпгина ишчилар ўз ютуқлари билан ажойиб Ватанимиз шуҳратига шуҳрат қўшмоқдалар.

Шуниси яхшики, айни сиз, Мирзачўлни забт этган қаҳрамонлар суғориладиган деҳқончиликни ривожлантиришда новаторлик кўрсатяпсиз, темир-бетон лотоклар ва асбоцемент қувурлардан иборат суғориш шохобчалари барпо этяпсиз, суғоришнинг янги механизациялаштирилган усулларини жорий қиляпсиз, ихчам шланглар, сунъий ёмғир ёғдирувчи машиналар ва бошқа прогрессив воситалардан фойдаланяпсиз.

Мирзачўл меҳнаткашлари 1964 йилда юксак мажбуриятлар қабул қилиб, гектар бошига камида 17 центнер пахта олишга аҳд қилишди. Бу — янги ўзлаштирилаётган ерлар учун яхши ҳосилдир.

Сизларга меҳнатда янги ютуқлар тилайман, суғориш системаларини барпо этиш билан бир вақтнинг ўзида янги ерларни ҳам тезроқ ўзлаштириш учун аввалгидек кураша берингиз, токи Мирзачўл давлатга тобора кўпроқ пахта берадиган бўлсин.

Н. ХРУШЧЕВ.

ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

СССР Министрлар Совети ишлаб чиқаришда ишлашдан пенсионерларнинг моддий манфаатдорлигини ошириш тўғрисида қарор қабул қилиб, ишлаб чиқаришда зарур бўлиб қолган тақдирда, қарилик пенсияси олаётган меҳнатга лаёқатли пенсионерларни ишга қабул қилишни корхона, муассаса ва ташкилотларнинг раҳбарларига тавсия этди ҳамда белгилаб қўйдики, 1964—1968 йилларда:

иш жойидан қатъий назар, ишчи, кичик хизматчи ходим ва оммавий касбдаги алоқа ходимлари;

саноат корхоналарининг; қурилиш-монтаж ва ремонт-қурилиш ташкилотларининг; транспорт эксплуатация корхоналари ва ташкилотлари (темир йўл бошқармалари, автомобиль ва шаҳар транспорти бошқармалари, пароходчилик бошқармалари ва Граждан ҳаво флотининг территориал бошқармаларидан ташқари), алоқа, уй-жой ва коммунал хўжалик ташкилотларининг; маиший хизмат кўрсатиш корхоналарининг инженер-техник ходимлари;

давлатга қарашли қишлоқ хўжалик корхоналарининг инженер-техник ходимлари ва мутахассислари;

савдо-сотиқ ва умумий овқатланиш корхоналарининг сотувчи ходимлари, ошпазлари, официантлари ва бошқа шунга мувофиқ категориядаги ходимлари;

даволаш-профилактика ва болалар муассасалари (касалхоналар, клиникалар, диспансерлар, санаторийлар, болалар боғчалари, яслилари ва ҳоказолар)нинг, инвалидлар ва қариялар уйларининг врачлари, ўрта ва кичик медицина ходимлари, фармацевтика ва бошқа аптека ходимлари, умумий таълим мактабларининг, шу жумладан, ишчи ва қишлоқ ёшлари мактабларининг ўқитувчилари, болалар муассасаларининг мураббийлари ва педагоглари бўлиб ишлаётган пенсионерларга тайинланган пенсиянинг 50 проценти тўланади, лекин бу — давлат пенсиялари тўғрисидаги қонунда белгиланган қарилик пенсиясининг минимал миқдоридан кам бўлмаслиги керак.

Урал, Сибирь ва Узоқ Шарқ территориясида ишлаётган мазкур пенсионерларга, тайинланган пенсиянинг 75 проценти тўланади.

Корхона раҳбарининг шахсан рухсати билан (касаба союз ташкилоти билан келишиб) руда конлари ва шахталаридаги ер ости ишларида ишлаш учун ишчиликка қабул қилинган пенсионерларга қарилик пенсияси тўла миқдорда тўланади.

СССР Министрлар Совети совхозлар, колхозлар, наслчилик ва от заводлари, паррандачилик фабрикаларида ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида қишлоқ хўжалик ишларида қатнашаётган пенсионерларга, шунингдек совхозларда, наслчилик ва от заводларида, паррандачилик фабрикаларида ва давлатга қарашли бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарида ишчи бўлиб, доимо ишлаб турган пенсионерларга ҳам уларнинг мазкур ишлардаги иш ҳақини ҳисобга олмасдан давлат пенсияси тўлашга рухсат берди.

Бошқа ҳамма пенсионерлар учун, шу жумладан иш стажи тўла бўлмагани ҳолда пенсия тайинланган пенсионерлар учун пенсия тўлашнинг амалдаги тартиби сақлаб қолинади.

Ишлаб турган пенсионерларга пенсиялар тўлашнинг янги тартиби 1964 йил 1 апрелдан кучга киради.

МЕХАНИЗАТОР—ДАЛА ХЎЖАЙИНИ

БЎКАЛИКЛАРНИНГ ҚИММАТЛИ ТАШАББУСИ

Мичурин номли колхознинг илғор звено бошлиғи ўртоқ Александр Земель семинарда звено қўлга киритган муваффақиятлар ҳақида сўзлаб бераяпти.

Мартнинг дастлабки ҳафтаси ўтиб боряпти. Далаларимизда баҳор кезиб юрибди. Пахтакорлар чигит экишни муваффақиятли ўтказиб, мамлакатга мўл-кўл «оқ олтин» етказиб беришга тайёргарлик кўрмоқдалар. Она-Ватанга берган сўзимизнинг уддасидан чиқиш шу кунлардаги тайёргарлик ишларимизга, экишни беками-кўст бошлаб юборишимизга боғлиқ. Бунинг учун ерни экишга яхшилаб тайёрлаш, техникани ҳар тарафлама шай қилиб қўйиш, ариқ-зовурларни тозалаб, етарли миқдорда ўғит жамғариб қўйишимиз лозим.

Ана шулар ҳақида тажриба алмашиш учун семинарга тўпланган Бўка бошқармасининг моҳир механизаторлари, звено бошлиқлари, агрономлар, бригадирлар, қишлоқ хўжалик мутахассислари анча фойдали гапларни ўртага ташладилар.

Семинарда биринчи бўлиб Бўка ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи ўртоқ И. Юнусов сўзга чиқди. У бошқарма пахтакорларининг ўтган йилги ютуқлари ва йўл қўйилган камчиликлар, навбатдаги вазифалар ҳақида гапирди.

— КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми химия, илғор фан ютуқларини қўллаб, қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштириш йўлларини кўрсатиб берди. Ҳақиқатан ҳам бундан буён химиянинг мўъжизасига суянмасдан туриб, қишлоқ хўжалигини кескин ривожлантириш мумкин эмас. Мана, ўзимиздан мисол. Ўтган йили бошқарма бўйича бир центнер пахтани етиштириш учун 6,4 килограммдан соф азот сарфланди. Лекин баъзи хўжаликлар масалан, Ленин номли колхозда 12,5 килограммдан, Калинин номли колхозда 10,6 килограммдан, «Ленинобод» колхозида 10,1 килограммдан соф азот сарфланди. Бу йил ўғитдан фойдаланишда ана шундай камчиликларнинг содир бўлишига йўл қўймаслигимиз, ҳар бир қарич ердан, қўлимиздаги техникадан ишнинг кўзини билиб моҳирлик билан фойдаланиб, қишлоқ хўжалик экинларидан мўл-кўл ҳосил етиштириш учун курашишимиз керак.

Мичурин номли колхознинг моҳир механизатори Александр Земель механизациялаштирилган звено принципи асосида иш олиб боришнинг афзаллиги ҳақида гапирди.

— Ўтган йили бизнинг звеномизда ҳар гектар ердан 36,2 центнердан пахта етиштирилди. Бир центнер пахтанинг таннархи пландаги 22 сўм 65 тийин ўрнига 15 сўм 25 тийинга тушди. Бу албатта механизациянинг хосияти, бу маҳаллий ва минерал ўғитлардан фойдаланиш ишини агротехниканинг бошқа тадбирлари билан узвий равишда боғлаб олиб борганлигимизнинг шарофати. Шунинг учун ҳам бизнинг звеномиз 124,2 тонна ўрнига 166,7 тонна «оқ олтин» топширди. Бу ҳосил киши бошига тақсимланганда 21 тоннаданга тўғри келади.

Звено бошлиғи ҳам, звено аъзолари ҳам ўз иш натижаларидан ниҳоятда хурсанд. Масалан, Александр Земелнинг ойлик ўртача иш ҳақи 287 сўмданга тўғри келди.

Тимирязев номли колхознинг бригада бошлиғи, турсунойчи механик-ҳайдовчи Мария Ковалева Земелнинг гапларини тўлдирди.

— Механизатор даланинг ҳақиқий хўжайини, — деди у, — чунки у ерни экишга тайёрлайди, чигит экади, культивация қилади, ҳосилни териб олади. Шунинг учун ҳам механизаторга эрк берган, унга суяниб иш қилган пахтакор ҳосилдорликни ошираверади. Буни ўзимизнинг бригада мисолида ҳам кўриб турибмиз. Ўтган йили ҳосилнинг 80 проценти машина билан териб олинди. Пахтанинг 90 проценти биринчи сортга топширилди. Бир центнер пахтанинг таннархи 13 сўм 70 тийинга тўғри келди. Бу йил 65 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил оламиз.

Сўзга чиққан 1-«Оққўрғон» совхози бўлимининг бошлиғи Шавкат Атаманов, Тельман номли колхоздан Ғ. Абдураимов, «Ленинизм» колхозидан Т. Деҳқонбоев, Жамбул номли колхоздан П. Эргашев ва бошқа ўртоқлар ҳам техника ва минерал ўғитлардан фойдаланиш, мўл ҳосил етиштириш учун нималарга эътибор бериш кераклиги ҳақида тажрибаларини ўртоқлашдилар.

Звено бошлиғи колхоз правлениеси ёки совхоз дирекциясининг буйруғи билан энг яхши механизаторлардан тайинланиши шарт. Механизатор маълум бир участкага ўзи жавобгар бўлгач, ҳосилдорликнинг ортишидан манфаатдор эканлигини олдиндан билгач, у албатта ҳар бир ишни сифатли бажариш учун курашади.

Семинарда ғўза парвариши даврида қилинадиган баъзи бир ишлар ҳақида ҳам ҳозирдан маслаҳатлашиб олинди. Масалан, ягана, бегона ўтни йўқотиш соҳасида қилинган ишлар кўп колхоз ва совхозларда бригадир ёки звено бошлиғи томонидан обдон текширилмасдан расмиятчилик билан қабул қилиб олинаверади. Қоғозда унча гектар ер ягана қилинди, бунча гектар ернинг ўти юлинди деб кўрсатиб қўйилган бўлади-ю, лекин ғўза пайкалларининг ичига кирсангиз, қадамба-қадам юриб текширсангиз, бу ишлар палапартиш қўл учида бажарилганлигини сезиб оласиз. Ана шундай сифатсиз ишлар қабул қилиб олинаверганн натижасида ўтган йили республикада ғўзани яганалаш учун бирнеча миллион сўм пул бекорга сарф бўлиб кетган.

Звено бошлиғи билан колхоз правлениеси ёки совхоз дирекцияси ўртасида шартнома албатта тузилиши керак. Бу шартномада ҳосилдорлик, маҳсулотнинг таннархи, ортиқча олинадиган пахтага бериладиган қўшимча ҳақ, экиш схемаси албатта кўрсатилиши керак.

Семинар охирида Тошкент қишлоқ область партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ М. Абдураззоқов нутқ сўзлади.

Семинар тамом бўлгандан сўнг унинг қатнашчилари янги қишлоқ хўжалик машиналари ва улардан фойдаланиш усуллари билан танишдилар.

З. ОРИПОВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Механизаторларнинг семинарида қишлоқ хўжалигида қўлланиладиган янги машиналар виставкаси ҳам ташкил этилган эди. Юқоридаги суратда семинар қатнашчилари квадрат уялаб чигит экадиган машинанинг барабанини кўздан кечираяптилар. Пастдаги суратда эса маҳаллий ўғитни далага сочиб кетадиган машинанинг ишини кузатмоқдалар.

А. Абалян фотолари.

ЧОРВАДОР, МАҲСУЛОТИНГ МЎЛ БЎЛСИН

Яйловдаги қўй-қўзимиз, серсут говмушларимиз-у, боқувдаги бўрдоқларимизнинг туёғи кўпайсин, элимиз дастурхони гўшт-мойга, серқаймоқ — сут, тухумга маъмур бўлсин деб, шу йўлда астойдил курашаётган, ҳалол меҳнати билан эл-юрт ҳурматига сазовор бўлаётган донгдор чорвадорлар областимизда сон-саноқсиз.

Юқори Чирчиқ бошқармасидаги «Қизил ту» колхозининг моҳир чўпонлари ака-ука Эштоевларни областимиздагина эмас, бутун республикамиз чорвадорлари яхши билишади. Улар қўзилатиш ва жун қирқиб олишда энг юқори кўрсаткичларга эришаётган фидокор кишилардир.

«Чиноз» совхозининг ишчиси Фотима Галиулина, Калинин бошқармасидаги Карл Маркс номли колхоз сут соғувчиси Озода Мирзааҳмедовалар боқувидаги ҳар бош соғин сигирдан бир йилда 4700—5000 литрга етказиб сут соғиб олишаяпти. «Красний водопад» экспериментал базасининг машҳур чорвадори Анастасия Чуднаянинг бир ўзи 180 бош сигирни соғади. У «тандем» усулини қўллаб сут чашмаси ратаяпти.

Ана шундай матонатли ташаббускорлар меҳнат қилаётган хўжаликларда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш муваффақиятли бораяпти. КПСС Марказий Комитети февраль Пленумида қишлоқ хўжалигини интенсивлашда, деҳқончиликда мавжуд ернинг ҳосилдорлигини бетўхтов ошириб бориш муҳим ва шарафли вазифа эканлигини кўрсатиш билан бирга, чорвани интенсивроқ боқиб, унинг маҳсулдорлигини ошириш ҳам шу қадар катта вазифа эканлиги алоҳида кўрсатилди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев февраль Пленумида сўзлаган нутқида чорвачиликни интенсив равишда ривожлантириш ва чорва маҳсулотларини кўпайтириш ҳақида қимматли маслаҳатлар берди. Чорва маҳсулдорлигини оширишда фан ютуқлари ва илғор тажрибани қўллаш, чорвачиликни комплекс механизациялаш ем-хашак рационида химиявий препаратлардан кенг фойдаланиш муҳимлиги алоҳида таъкидланди. Областимизнинг қатор хўжаликларида ана шу илғор фан ютуқлари аллақачон жорий этилган ва ҳозир ўз самарасини кўрсатаяпти. Калинин бошқармасидаги «Ўзбекистон» колхозининг чорвадорлари луганскликлар методи асосида ишлайбошлашди. Фермада янги ем цехи қурилди. Бу цехда дағал хашак майдаланиб, сунъий ачитқи билан ивитилади. Шу йўсинда тайёрланган ем ҳам тўйимли бўлади, ҳам нушхўрдга чиқмайди. Улар бузоқларни сунъий сут билан боқишади.

Шу бошқармадаги Охунбобоев номли, Юқори Чирчиқдаги «Политотдел» колхозида комплекс механизациялашган чорвачилик бригадалари ишлаяпти. Шунингдек, илғор методлардан кенг қўлланган Янгийўлдаги «Ленинизм», «Шарқ юлдузи», Калинин бошқармасидаги Ленин номли сингари пешқадам колхозлар давлатга гўшт сотиш йиллик, ярим йиллик планларини ҳам бажариб қўйишди. Аммо, давлатга сут сотиш плани ҳали кўнгилдагидек эмас. Бунга сабаб шуки бир қатор хўжаликларда ем-хашак базаси пухта ҳозирланмаган, соғин сигирлар зотини яхшилашга етарли эътибор берилмаётир. Бунинг устига кўпгина сигирлар қисир қолаяпти. Айниқса сунъий йўл билан урчитиш ишлари қониқарсиз аҳволда. Бекобод, Оққўрғон, Бўка бошқармаларида ўтган йили 9—20 процент сигир қисир қолган. Айрим хўжалик раҳбарлари, ферма мудирлари «баҳор яқинлашаяпти, ҳа демай молнинг оғзи кўкка тегади» деган зарарли кайфият билан юрипти. Ҳақиқий чорвадор бор ем-хашакни тежаб сарфлаши ва микроэлементлар аралашмаси билан озиқлантириб туриши керак.

КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Пленуми чорвачиликдаги йўл қўйилаётган камчиликларни бартараф қилиш йўлларини кўрсатиб берди, чорва туёғини кўпайтириш ва унинг маҳсулдорлигини оширишнинг энг тўғри тадбирларини белгилади.

Чорва молларини хилма-хил ва тўла қимматли озуқалар билан таъминлаш, чорвачилик ишларини интенсив равишда олиб боришнинг, ерларнинг ҳар юз гектарига ҳисоблаганда гўшт, сут ва бошқа маҳсулотларни кўпайтиришнинг ҳал қилувчи шарти бўлмоғи керак. Молларни концентрат озуқалар билан тўла таъминлаш ем-хашак балансида кўзда тутилиши зарур. Бунингсиз гўшт, сут, тухум ва бошқа маҳсулотлар етиштиришни янада кўпайтириш мумкин эмас. Маълумки, карбамид, синтетик оқсил моддалар, аминокислоталар ва бошқа химиявий қўшимчалардан фойдаланиш йўли билан озуқаларнинг сифатини яхшилаш учун ҳозирги замон химияси катта имкониятлар очиб бермоқда. Шундай экан, оқсил моддалар, витаминлар, микроэлементлар, антибиотиклар ва озуқаларни тўйимли қиладиган бошқа моддалардан чорвачиликда самарали фойдаланмоқ керак. Маккажўхори, нўхат, қанд лавлаги, сабзи, беда ва бошқа қимматли экинлар ҳосилдорлигини тинмай ошириб бориш чораларини кўриш лозим.

Областимиз чорвадорлари олдида бу йил янада улкан вазифалар турибди. Мамлакатга ҳар қачонгидан ҳам кўп чорвачилик маҳсулотлари етказиб беришимиз керак. Барча чорвадорлар, ишлаб чиқариш бошқармалари ва уларнинг партия комитетлари, колхоз ва совхоз раҳбарлари, бошланғич партия ташкилотлари ва чорвачилик соҳасида иш олиб бораётган илмий муассасалар ва олимлар бутун куч ва эътиборни КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми қарорини амалга оширишга, чорвачиликни янада юксалтиришга ва чорва маҳсулотларини мўл-кўл етиштиришга қаратмоқлари керак.

АТЕИСТИК ТАРБИЯ ИШЛАРИНИ АКТИВ РАВИШДА ОЛИБ БОРАЙЛИК

Барча совет кишиларида илмий дунёқарашни шакллантириш КПСС Программасида қўйилган **муҳим вазифаларнинг биридир.** Бу вазифани ҳал қилиш, бир томондан, халқ орасида илмий билимларни тарқатиш йўлида жуда катта иш олиб боришни, халқнинг маданий савиясини оширишни, иккинчи томондан, одамларнинг онгидаги ўтмиш сарқитларини йўқотишни тақозо қилади. Илмий дунёқарашни шакллантиришнинг мана шу икки томони коммунистик қурилиш улуғ ишининг бир биридан ажралмайдиган таркибий қисмидир. Коммунистик жамият характерининг ўзи бутун халқнинг шу жамиятнинг онгли яратувчиси бўлишини, мана шу жуда катта ўзгартирувчилик ишини бажариш жараёнида совет кишиларининг хусусий мулкчилик инстинктлари, миллатчилик, диний ва бошқа хурофотлардан абадий халос бўлишларини талаб қилади.

Олам тўғрисидаги диний қарашлар илмий дунёқарашга бутунлай қарама-қаршидир. Ҳар қандай дин, ғайри табиий нарсаларга, яхши ва ёвуз кучларга, худога бўлган ҳар қандай ишониш табиат ва жамият тўғрисида фанга хилоф бўлган бузуқ қарашдир, фанни инкор қилишдир, илмий билимларни фантастик уйдурмалар ва афсоналар билан алмаштиришдир. Фан одамларга дунёни ўзгартириш учун энг кучли қурол беради, табиатнинг стихияли кучларига қарши, социал зулмга қарши курашда инсонни қудратли қилиб қўяди. Аммо, ҳар қандай дин инсонни ўзи ўйлаб чиқарган худоларнинг қулига айлантиради, инсоннинг ўзини қул қилиб қўяди.

Партия жуда катта тарбиявий иш олиб борганлиги натижасида социалистик қурилиш жараёнида совет кишиларининг катта кўпчилиги дин билан алоқани узди. Илмий, марксча-ленинча дунёқараш — кенг омманинг дунёқарашидир. Бироқ, бир қанча сабабларга кўра, совет кишиларининг бир қисми ҳали ҳам диний қарашларни тарк қилгани йўқ. Коммунизм қуриш кенг авж олдирилган, совет кишиларида илмий дунёқарашни шакллантириш йўлида жуда катта иш олиб борилаётган ҳозирги вақтда партия ўз Программасида диний хурофотларни батамом йўқотиш вазифасини қўйди.

Партия шуни кўрсатмоқдаки, бу вазифани ҳал қилишни ўзибўларчиликка ташлаб қўйиш ярамайди. Диний идеология одамлар маънавий ҳаётининг энг муҳим жиҳатларига дахлдор бўлиб, уни диндор кишиларнинг онгини «маънавий афюндан» халос қилиш учун кураш олиб бормасдан йўқотиб бўлмайди.

Диний сарқитларни бир зарб билан маъмурий чоралар билан тугатиб бўлмайди. Коммунистик партия ўз тараққиётининг ҳамма босқичларида шундай принципга амал қилиб келдики, динга қарши ғоявий кураш олиб бориш зарур, маъмурий чоралар диний фанатизмни кучайтиришга олиб келиши мумкин.

Илмий-атеистик тарбиянинг шундай пухта ўйланган ва мунтазам системасини вужудга келтириш керакки, бу иш аҳолининг ҳамма табақалари ва группаларини қамраб оладиган бўлсин, диний қарашларнинг айниқса болалар ва ўсмирлар орасида тарқалишига йўл қўймайдиган бўлсин. Партия мана шуни коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида диний сарқитларни батамом йўқотиш йўли деб билади.

КПСС XXII съездида Н. С. Хрушчев қўйган бу вазифани ҳал этиш атеистик тарбия системасини вужудга келтириш, илмий-атеистик ишларни ҳар томонлама кучайтириш соҳасида конкрет тадбирларни ишлаб чиқишни тақозо қилади.

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Идеология комиссиясининг кенгайтирилган мажлиси илмий дунёқарашни шакллантириш ва совет кишиларини атеистик тарбиялаш, илмий-атеистик фаолият системасини яратиш масалаларига бағишланди. КПСС Марказий Комитетининг секретари Л. Ф. Ильичевнинг докладида, мажлис қатнашчиларининг нутқларида атеистик тарбия масалалари ҳар томонлама муҳокама қилинди. Идеология комиссияси ишлаб чиққан амалий тавсиялар КПСС Марказий Комитетининг «Аҳолини атеистик руҳда тарбиялашни кучайтириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида маъқулланди.

Демак, энди партия ташкилотлари, идеология муассасалари, Советлар, касаба союзлар, комсомол, ижодий ташкилотлар конкрет иш планига эга бўлдилар. Бу конкрет планни амалга ошириш диний сарқитларни муваффақиятли равишда йўқотишга имкон беради.

КПСС Марказий Комитети маъқуллаган тадбирлар атеизмнинг актуал проблемаларини илмий равишда ишлаб чиқишдан тортиб то диндорлар билан оммавий ва якка-якка иш олиб бориш масалаларигача бутун атеистик тарбиянинг барча энг муҳим жиҳатларини ўз ичига олади.

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий фанлар академиясида Илмий атеизм институти тузиш кўзда тутилади. Атеизм соҳасидаги илмий ишларнинг ҳаммасига раҳбарлик қилиш, СССР Фанлар академиясининг институтлари, олий ўқув юртлари ва СССР Маданият министрлигининг муассасалари ўтказаётган мана шу ишларни координациялаш, юқори малакали кадрлар тайёрлаш, илмий атеизмнинг актуал проблемаларини комплекс ишлаб чиқишни ташкил этиш умумиттифоқ миқёсида илмий конференциялар ва ижодий семинарлар ўтказиш, чет эллардаги илмий атеистик марказлар билан алоқалар боғлаш Илмий атеизм институтига юкланади. Илмий атеизм институтининг илмий кенгаши составига КПСС Марказий Комитети идеология бўлимининг, марказий илмий ва идеология муассасаларининг, шунингдек жамоат ташкилотларининг вакиллари аъзо бўлиб киради.

1964/65 ўқув йилидан бошлаб университетларнинг тарих ва фалсафа факультетларида, педагогика олий ўқув юртларининг тарих ва тарих-филология факультетларида студентларнинг бир қисмини илмий атеизм соҳасида ишлаш учун ихтисослаштириш жорий қилинади, бир қанча университетларда ва педагогика институтларида илмий атеизм кафедралари, шунингдек Москва ва Киев университетлари ҳузуридаги малакани ошириш институтларида атеизм бўлимлари тузиш кўзда тутилади.

КПСС Марказий Комитетининг РСФСР саноати ва қишлоқ хўжалиги бўйича идеология бўлимига, иттифоқчи республикалар Компартиялари Марказий Комитетларининг идеология бўлимларига атеизм пропагандистларининг — назарий семинарлар лекторлари, раҳбарларининг, консультантларининг доимий ишлайдиган курсларини ташкил этиш топширилди.

Келгуси ўқув йилидан бошлаб КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Сиртқи олий партия мактабида, тўрт йиллик олий партия мактабларида, Марказий комсомол мактабида, шунингдек совет-партия мактабларида «Илмий атеизм асослари» курси киритилади; икки йиллик партия мактабларининг фалсафа бўйича ўқув программасида илмий атеизмни ўрганиш соатлари кўпайтирилади.

Партия ва комсомол комитетларига кадрларни атеистик ишларни олиб боришга тайёрламоқ учун сиёсий маориф системасидан активроқ фойдаланиш таклиф қилинди. Шу мақсадда ҳамма жойда атеизмни ўрганиш семинарлари, мактаблари ва тўгаракларини ташкил қилиш, тингловчиларнинг ўқишини атеистик иш билан қўшиб олиб боришни уюштириш, партия, совет, комсомол ва касаба союз ходимлари учун ҳамда активлар, ўқитувчилар, врачлар, пионер вожатийлар ва мактабгача тарбия болалар муассасаларининг ходимлари, профессионал-техника билим юртлари ва мактабларининг тарбиячилари, маданий оқартув муассасаларининг ходимлари, журналистлар, маъмурий ходимлар, хотин-қизлар кенгашларининг.

ПРАВДА

маҳалла комитетларининг, пенсионерлар кенгашларининг раислари ва аъзолари учун атеистик тарбия масалаларига бағишланган семинарлар ўтказиб туриш зарур.

Ғоявий таъсир ўтказишнинг ҳамма воситаларидан атеистик тарбия ишларида фойдаланиш кўзда тутилади. Динга қарши пропагандани янада активлаштирмоқ учун бир қанча чораларни амалга ошириш мўлжаллаб қўйилди. Бутуниттифоқ «Билим» жамияти ВЛКСМ Марказий Комитети, ВЦСПС, СССР Маданият министрлиги билан бирга илмий атеистик лекция пропагандаси масалаларига бағишлаб кенгаш ўтказади. Олимларни, ўқитувчиларни, муаллимларни, врачларни, ёзувчиларни, журналистларни, гуманитар, қишлоқ хўжалик ва медицина олий ўқув юртларининг студентларини атеистик лекция пропагандасига тағин ҳам активроқ тортиш, атеистик тарбияни кучайтиришда халқ университетларидан актив фойдаланиш масаласи партия комитетларида кўриб чиқилади.

СССР Маданият министрлиги, СССР Министрлар Советининг Кинематография давлат комитети коллегиялари ва ижодий союзлар правлениеларининг секретариатлари адабиёт ва санъатнинг атеистик тарбия беришдаги ролини кучайтириш масаласини қўшма мажлисда муҳокама қилишлари керак. Адабиёт, драматургия, кино ва сураткашлик соҳасида атеистик темалардаги энг яхши асарлар учун конкурслар ўтказиш кўзда тутилди. Бадиий ҳаваскорлик тўгаракларининг атеистик репертуарини яхшилаш зарур.

«Агитатор», «Политическое самообразование», «Вопросы философии», «Вопросы истории», «Наука и жизнь», «Знание—сила», «Природа», «Здоровье», «Работница», «Крестьянка», «Смена» журналларида, шунингдек республикалардаги мана шунга ўхшаш журналларда атеистик материалларни босиб чиқариш учун алоҳида бўлимлар очилади.

ВЦСПС, СССР Маданият министрлиги ва «Билим» жамиятига атеистик лекция ва маданий оқартув ишларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, музейларнинг, жумладан, тарих ва ўлкашунослик музейларининг, планетарийларнинг, кўчма виставкалар ва автоклубларнинг атеистик фаолиятини активлаштириш, диафильмлар чиқаришни кўпайтириш ва шу каби ишларни бажариш топширилди.

Янги халқ байрамларини ва оилавий байрамларни турмушга жорий қилиш катта роль ўйнаши мумкин. КПСС Марказий Комитетининг Идеология бўлимида шу масалага бағишлаб, партия, совет, комсомол ва касаба союз ходимларининг, этнографлар, пропагандистларнинг, ЗАГС ходимларининг кенгашини ўтказиш мўлжалланмоқда.

Болаларни атеистик руҳда тарбиялашни яхшиламоқ учун мактаб программаларида, айниқса жамиятшунослик программасида динга қарши материалларни кўпайтириш ва кучайтириш, мактабда динга қарши тарбия олиб боришга бағишлаб муаллимлар учун методик қўлланмалар нашр этиш, мактаб ўқувчиларини атеистик руҳда тарбиялаш учун мактабдан ва синфдан ташқари олиб бориладиган ишларнинг турли формаларидан — ёш атеистларнинг клублари ва бурчакларидан, лекциялар, суҳбатлар, кечалар, экскурсиялардан, кино ва театрларга ташкил қилинадиган маданий юришлардан ва шу кабилардан кенг фойдаланиш мўлжаллаб қўйилди.

Атеистик пропаганда олиб бориш ишларининг тажрибасини умумлаштириш ва бу ишга доир тавсиялар ишлаб чиқиш мақсадида КПСС Марказий Комитетининг Идеология бўлими яқинда ВЦСПС, ВЛКСМ Марказий Комитети, «Билим» жамияти, Педагогика фанлари академияси ва бошқа идоралар билан биргаликда семинар-кенгашлар ўтказиб, диндорларнинг турли категориялари билан коллектив ва якка-якка иш олиб бориш масалаларини муҳокама қилади.

Партия комитетларига ва бошланғич партия ташкилотларига аҳоли яшайдиган ҳар бир пунктда ва коллективда атеистик пропаганда ишлари қай аҳволда эканлигини касаба союз ва комсомол комитетлари билан биргаликда текшириб чиқиш таклиф қилинди. Диндорлар ишлаётган ёки яшаётган жойларда улар билан иш олиб бормоқ учун одамларнинг турмушини яхши биладиган обрўли кишиларни белгилаб қўйиш, агитаторларга атеистик билим беришни ташкил этиш, атеистик темаларда суҳбатлар ўтказувчи агитаторлар ва пропагандистлар составини мустаҳкамлаш, бу ишга диндорларнинг қариндошлари бўлган коммунистларни ҳамда хотин-қизларни актив равишда тортиш керак. Диний жамоалар бўлган шаҳарлар ва ишчи посёлкаларда ҳар бир жамоадаги диндорлар билан якка-якка иш олиб бормоқ учун атеист группаларни белгилаб қўйиш мақсадга мувофиқ бўлади.

Атеистик ишларни планли равишда ташкил этмоқ учун бошланғич партия ташкилотларига атеистик ишни ташкил этиш учун масъул бўлган коммунистларни тасдиқлаш, корхоналарда, қурилишларда, колхозлар ва совхозларда, муассасаларда, мактабларда, пионер ташкилотларида атеистик пропаганда олиб бораётган ва атеистик ишларни ташкил қилаётган жамоатчилар группаларини мана шу коммунистлар теварагида бирлаштириш топширилди. Коммунистларнинг диний сарқитларга қарши курашда қатнашуви тўғрисидаги уставда кўрсатилган талабларни бажариш устидан контролни кучайтириш лозим.

Йирик партия ташкилотларида, райкомларда, ишлаб чиқариш бошқармаларининг парткомларида, шаҳар, область ва ўлка партия комитетларида идеология комиссиялари ҳузурида советлар (ёки секциялар) тузиш керак. Мана шу советлар (ёки секциялар) партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг ва комитетларнинг, «Билим» жамиятининг, маданий оқартув муассасаларининг, мактабларнинг олиб бораётган атеистик ишини бирлаштириши ва йўллаб туриши зарур. Шунингдек партия комитетларидаги идеология бўлимларининг муайян ходимларини атеизм масалалари билан шуғулланишга ихтисослаштириш керак.

Атеистик тарбия ишларини олиб бориш тадбирлари ҳар қанча батафсил ишлаб чиқилмасин, бу ишнинг муваффақияти, аввало, партия ташкилотларининг амалий ишига боғлиқдир. КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми партияни идеология фронтининг ҳамма участкаларида ҳужумни кенг авж олдиришга чақирди. Пленумнинг бу талаби диний сарқитларга қарши курашни кучайтиришга ҳам бевосита тааллуқлидир. Барча партия ташкилотлари диний идеологияга актив ҳужум қилишлари, барча совет кишиларида илмий дунёқарашни, илмий идеологияни вужудга келтиришлари лозим.

Афсуски, ҳозирча барча партия ташкилотлари диний хурофотларга қарши кураш олиб бораётирлар, деб бўлмайди. Атеистик иш тўғрисидаги масалани Идеология комиссиясида муҳокама қилиш ана шуни кўрсатди. Бир қанча ҳолларда беғамлик ва бепарволик рўй бермоқда, бизнинг мамлакатимизда дин ғоявий душман эканлиги, жамиятимизга зарар етказувчи дунёқарашни, фанга ва коммунистик дунёқарашга ёт бўлган идеологияни дин пешволари пропаганда қилаётганлигини ҳисобга олмаётирлар. Баъзан партия ташкилотлари коммунистларнинг диний расм-русмларни бажараётганликларига ҳам индамаётирлар. Улар дин пешволарининг баъзилари совет қонунларини бузаётганликларига парвосизлик билан қарамоқдалар. Ваҳолонки, турмуш дин тўғрисидаги қонунларга риоя қилинишини амалий контроль қилишни талаб этади. Атеистик ишдага заифлик ва пассивлик диний идеологиянинг тарқалишига объектив равишда ёрдам беради, дин пешволари ва сектантларнинг фаолияти учун йўл очиб беради.

Илмий атеистик ишларни кенг ва планли равишда олиб бориш, ҳар бир диндорнинг онгини диний заҳардан қутқариш учун зўр бериб курашиш, шу мақсадда идеологиянинг ҳамма воситаларидан фойдаланиш — совет кишиларини атеистик руҳда тарбиялаш соҳасида партия ташкилотларининг энг зарур вазифаларидир.

(2 март сонидан).

БОҒ ВА ТОКЗОРЛАР КЎПАЙСИН

Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармасидаги 2-«Нижний Чирчик» боғдорчилик-узумчилик совхозида Ўрта Осиё Халқ хўжалиги кенгаши боғдорчилик-узумчилик совхозлари ходимларининг республика активи бўлиб ўтди.

Актив қатнашчилари совхозларнинг 1963 йилги хўжалик фаолияти якунларини ҳамда КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумлари қарорлари асосида 1964 йилги топшириқларни бажариш тадбирларини муҳокама қилдилар. Ўрта Осиё Халқ хўжалиги кенгаши боғдорчилик-узумчилик совхозлари бошқармаси қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши бўлимининг бошлиғи Н. В. Нирков, шу бошқарманинг бош бухгалтери В. Д. Ципкин ва Ўрта Осиё Халқ хўжалиги кенгаши боғдорчилик-узумчилик совхозлари бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Ғ. А. Алимжонов ўртоқлар доклад қилдилар.

Докладчилар ва музокараларда сўзга чиққан нотиқлар Ўзбекистон боғдорчилик-узумчилик совхозларининг меҳнаткашлари ўтган йили бирмунча муваффақиятларни қўлга киритганликларини таъкидладилар. Мева етиштириш плани умуман 128 процент бажарилди. Топшириқдан ташқари 35.620 центнер хилма-хил маҳсулот териб олинди. Мева боғларининг ҳар гектаридан 66 центнердан мева олинди.

Бошқарма совхозлари сабзавот етиштириш планини ҳам ортиғи билан бажариб, ҳар гектар ердан 178,6 центнердан маҳсулот етиштирдилар. Дон, бошоқли ва полиз экинлари етиштириш топшириқлари ҳам ортиғи билан бажарилди.

Йиғилишда совхозлар фаолиятидаги бир қанча жиддий камчиликлар очиб ташланди. 30 та совхоз ўтган йили планни бажара олмади. Баъзи хўжаликларда ҳали ҳам маҳсулотнинг сифати кўнгилдагидек эмас. Белгиланган тадбирлар суғориладиган ерлардан яхшироқ фойдаланиш, химия ютуқларини кенгроқ жорий қилиш ва ҳамма экинлар ҳосилдорлигини анча ошириш имконини беради.

Йиғилишда қабул қилинган мажбуриятда бу йил камида 3.800 гектар янги боғ ва токзор барпо этиш, 125 минг тоннадан кўпроқ мева, сабзавот ва узум териб олиш кўзда тутилади. (ЎзТАГ).

ИЛҒОРЛАР ТАЖРИБАСИ — ОММАГА

КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленумида илғор тажрибаларни оммалаштириш ва янги машиналардан кенг фойдаланиш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларидан юқори ҳосил олаётган колхоз ва совхозларнинг ютуқларини пропаганда қилиш зарурлиги алоҳида уқтириб ўтилди.

Ўзбекистон ССР Давлат нашриёти кейинги вақтда қишлоқ хўжалигини интенсивлаш масалаларига бағишлаб бир неча инструктив плакатлар босиб чиқарди.

«Дон-дуккакли экинларни машинада ўриб-йиғиб олиш» деб аталган плакатда (автори А. Слесаров) экинларни ўриб-йиғиб олишни турли механизмлар ёрдамида амалга ошириш жараёни ҳамда ЖБА-3,5, КСХ-2,1 ва бошқа агрегатларнинг ишлаш принципи кўрсатилган.

«Мева ва узум мўл бўлсин» плакатда эса (автори У. Мусаев, рассом П. Блошицин) уста соҳибкор Ризамат ота Мусамуҳамедов ва унинг шогирдлари тажрибаси ёритилган.

Нашриёт, шунингдек, «Лалмикор ерларда нўхат экинларини кўпайтирайлик» (автори И. И. Кузьмин, рассом П. Бродский) «Оқжўхори — серҳосил экин» (автори С. Л. Мазурин, рассом С. Батраев), «Гектаридан юз центнердан дон олиш — комсомол сенинг маррангǃ» (автори С. А. Мазурин, рассом А. Балкопов) деган номдаги инструктив плакатларни ҳам нашр этди.

Телефонда олинган репортаж

ЎЗБЕКИСТОН ПЎЛАТИНИНГ ЮБИЛЕЙИ

Мартен цехи печида бундан 20 йил муқаддам биринчи ўзбек пўлати эритилган эди. Шундан бери бу корхона тайёрлаётган маҳсулот элга манзур: мамлакатимиз оғир саноатини юксалтираяпти, ўлкамиз индустриясини яратишда катта ҳисса қўшаяпти. Кишилари ҳам бугун Иттифоқимизга машҳур. Биринчи кунлари шогирд бўлган Ҳафиз Ғаниев энди Социалистик Меҳнат Қаҳрамони. Донгдор пўлат эритувчи Петр Жиляев шогирдларга устоз. Пенсионер бўлса ҳам ҳамон меҳнат постида сергак турган Михаил Шилованов барчага ўрнак. Бу жонкуярлар корхоналарини ўз кафтларида улғайтирдилар.

Цехда ҳозир нималар рўй бераётганлиги менга аён кўриниб турибди. Мана, металл ортган вагонеткалар печлар томон ҳаракат қилаяпти, ағдарма машиналар цехнинг у бошидан-бу бошига бориб келаяпти. Печларнинг гувуллаши, агрегатлар ҳаракати бараллa эшитилиб турибди. Цехда ҳаёт куну-тун шундай бўлади. Ана, пўлат эритувчи Азим Муродов кўк рангли кўз ойнагини тақиб мартен печидаги иш процессини кузатаяпти. Печдаги ўтнинг шўъласи унинг юзида жилоланаяпти. Кўринишидан ҳарорати зўр.

— Рудалар ташлансин! — буйруқ берди у ёрдамчиларга.

Бирнеча дақиқа ўтди. Процесс аъло даражада бажарилаяпти. Лаборантлар анализ олиб текширишди: олтингугурт нормадагидек, углерод — 23. Печга яна темир рудаси ва бир норма доломит ташланди.

Смена мастери Фахриддин Убайдуллаев ҳам шу ерда. У соатига қарайди — 12 минут ўтди. Сўнг пўлат эритувчи томон ўгирилди-да:

— Азим, пўлат тайёр! — деди.

Биринчи ёрдамчи Алексей Дранников эритмани қабул қилиб олишга ошиқади. Печ деворларига эритма тўлқини келиб урилаяпти. Шовқин тинчигандек бўлди. Баҳайбат чўмичга эритма аста оқиб тушаяпти. Унинг учқунлари киши кўзини қамаштириб атрофга сачраяпти.

Шу пайт аллақаерда уч марта кетма-кет портлаш эшитилди.

— Нима гап? — сўрадим мастердан.

— Хавотирланманг, — бамайлиҳотир жавоб берди Ф. Убайдуллаев. Бундан 20 йил муқаддам дастлабки эритма олинган биринчи печда шлаклар портлаяпти. «Кекса» печимиз бугун ремонтда. Ғишт терувчилардан ташқари 15 йиллик иш тажрибасига эга бўлган пўлат эритувчи Баниоб Мирзаматов, Пётр Гвоздянский, Сергей Зверев ўртоқлар ҳам печь ремонти ишида қатнашмоқдалар. Улар етти йилликнинг олтинчи йилини яхши бошлаб, дастлабки икки ойлик топшириқларини ортиғи билан адо этишган.

Қолган барча печлар жадал ишламоқда. Машинист Василий Харченко ҳам, пўлат эритувчи Николай Краси ҳам, бошқа ёрдамчилар ҳам тиним билмай меҳнат қилмоқдалар. Азаматлар ғайрати билан цех коллективи ўтган икки ой ичида планга қўшимча равишда бир ярим минг тонна сифатли пўлат эритди.

Репортажни шу ерда тугатсак ҳам бўларди. Лекин ўтган 20 йил ичида мартен цехида қандай муҳим ўзгаришлар бўлди, деб сўрашлари мумкин ҳурматли газетхонларимиз. Ҳа, ўзгаришлар катта. Уларни санаб саноғига етолмайсан киши.

Мана биргина мисол. Илгарилари эритилган пўлат чўмичларга қуйилгач, совутилиб сўнг платформаларда прокат цехига чиқариб берилар эди. Бу қўл меҳнатини жуда ҳам кўп талаб этадиган процесс эди. Пўлатнинг исроф бўлиши яна ҳам жонингни ачитарди. Энди-чи? Цехга ўрнатилган қуйилмани узлуксиз равишда етказиб берувчи уникаль установка ишлаб турибди. Бу иш жараёнини тезлатиб, меҳнат унумдорлигини анча оширди.

Диққат, мана қудратли кран суюқ пўлат билан тўлган чўмични уникаль установка майдонига олиб келаяпти. Старший қуювчи Юнус Юсупов аста ричагни босади. Чўмичдаги металл кристализаторлар томон оқабошлайди. Бригада мастери П. Муҳаммадхўжаев ҳамма ишга кўз-қулоқ. Бир қарасангиз кристализаторлар олдида пайдо бўлади. Зум ўтмай бошқариш пульти томон жўнайди. Оператор Қаюм Турсунов эса табиий газ ёрдамида тўрт қиррали металл «устунлар»ни бир шаклга тушириб қўшни — прокат цехига узатаяпти. Установка ёрдамида барча операциялар тез ва соз бажарилмоқда.

В. И. Ленин номидаги Бекобод металлургия заводи цехларида байрам нафаси эсмоқда. Металлурглар Ўзбекистон пўлати юбилейини ёруғ юз ва қувноқ дил билан нишонлашаяпти. Журъатли, иродали кишилар коммунизм моддий-техника базасини яратишда бир жон, бир тан бўлиб меҳнат қилмоқдалар. Бугун улар шаънига қанчалик кўп илиқ сўз айтсанг, қўлларини қисиб қанча қутласанг арзийди, ярашади.

А. МОИСЕЕВ.

Бекобод шаҳри.

Суратда: мартен цехи машъаллари — пўлат эритувчининг биринчи ёрдамчиси Утен Таникеев (чапда) ва пўлат эритувчи Ахтем Желилов ўртоқлар.

Р. ШАМСУДДИНОВ фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

БУГУН — ГАНАНИНГ МИЛЛИЙ БАЙРАМИ

ЯНГИ ҲАЁТ ЙЎЛИДА

Шу кунларда эрксевар Гана халқининг миллий байрами кенг нишонланмоқда. Бундан етти йил бурун мустамлакачилик занжиридан озод бўлган Гана мустақил давлат деб эълон қилинган эди.

Гананинг янги ҳаёт йўлига тушиб олиши осон бўлмади. Бунинг учун узоқ давом этган кураш олиб боришга тўғри келди. Мустамлакачилар Ғарбий Африкадаги бу кичик мамлакатга Олтин қирғоқ деб ном берган эдилар. Ҳақиқатан ҳам у империалистлар учун чинакам олтин хазина эди. Бироқ инглизлар ҳукмрон бўлган кейинги аср давомида ерли аҳолининг ҳаёти айниқса оғирлашди. Мамлакат халқ хўжалиги бирёқлама ривожланган бўлиб, унинг асосий бойлиги какао эди ва у асосан четга сотиларди. Гананинг ўз миллий кадрлари йўқ эди. Мактаб ёшида бўлган болаларнинг атиги 10 процентигина ўқийолар эди.

Совет Иттифоқининг фашизм устидан қозонган тарихий ғалабаси кўпгина қарам ва мустамлака мамлакатларда яшовчи халқларни уйғотди. Африкадаги бошқа қарам мамлакатлар сингари Гананинг порт, кон ҳамда темир йўл ишчи ва хизматчилари аҳолининг кўпчилик қисми ёрдамида ўз озодликлари учун қатъий кураш олиб бордилар. 1951 йилда Англиянинг ҳукмрон доиралари Олтин қирғоқ қонун чиқариш мажлисига умумий сайлов ўтказишга рози бўлдилар. Деярлик ҳамма сайловчилар Халқ партиясини ёқлаб овоз бердилар. Шундан сўнг Кваме Нкрума бошчилигида асосан африкаликлардан иборат янги ҳукумат ташкил этилди. 1957 йил 6 мартда эса Гана мустақил деб эълон қилинди.

Гана ҳукумати мустақиллик йўлига ўтиб олган мамлакатнинг ўз миллий экономикаси ва маданиятини яратиш, аҳолининг моддий-маданий турмушини яхшилашга қаратилган қатор тадбирларни амалга ошира бошлади. Мамлакатнинг кўпгина чет эл компанияларига қарашли саноат корхоналари устидан ҳукумат назорати ўрнатилди. Инглиз монополиялари қўлидаги олтин қазиб олиш акцияларини давлат ихтиёрига ўтказиш, Гана олмосини фақат давлат олмос бозорида сотилиши каби қатор тадбирлар кўрилди. Какао билан савдо қилиш давлат ихтиёрига ўтказилди.

Ганада миллий саноат ҳам вужудга кела бошлади. Қисқа вақт ичида нефтни қайта ишлаш, тамаки, қурилиш материаллари, кенг истеъмол ва озиқ-овқат товарлари ишлаб чиқарувчи давлат корхоналари қурилди. Мамлакатнинг асосий бойлиги ҳисобланган какао етиштириш соҳасида эса Гана дунёда биринчи ўринни эгаллайди. Жаҳон какао маҳсулотининг 30 процентга яқини Ганада тайёрланади.

Ўтган етти йил мобайнида Гана халқи маориф ва маданият соҳасида каттагина ютуқларга эришди. Ҳозир мактаб ёшидаги болаларнинг 70 процентдан кўпроғи ўқимоқда. Гана армиясидаги раҳбарлик постларига маҳаллий офицерлар тайинланган.

Гана ва совет халқлари ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик Гана озод бўлган дастлабки кунларданоқ бошланди. Ёш Африка давлатини биринчи бўлиб таниган СССР унга ҳартарафлама иқтисодий ёрдам кўрсатмоқда. Совет Иттифоқи ёрдамида Ганада кўплаб саноат корхоналари қурилаётир. Масалан, балиқчилик ва станоксозлик, трактор ва ғишт заводлари каби 35 корхона совет мутахассисларининг ёрдами билан барпо этилди. Республикамизнинг «Чирчикхиммаш», «Ташсельмаш», «Чирчиксельмаш», ҳамда «Кинап» каби қатор корхоналари ўз маҳсулотларини Ганага юбориб турадилар. Шунингдек ганалик йигит-қизлар Москвадаги Патрис Лумумба номли университетда таълим олмоқдалар.

Гана республикаси ўз ташқи сиёсатида бетарафлик ва ҳарбий блокларга қўшилмаслик йўлини тутмоқда, мустамлакачилик ва неоколонизмга қарши курашда Африканинг бошқа ёш давлатлари қатори актив иштирок этмоқда.

Совет халқи Гананинг миллий байрами тантанали равишда нишонланаётган ана шу кунларда унинг эрксевар халқига янги ҳаёт қуриш йўлида катта муваффақиятларга эришувини тилайди.

З. МИРРАҲИМОВ.

Суратда: Гана республикасининг пойтахти Аккра шаҳри.

ТАСС фотохроникаси.

КОНТРОЛНИНГ ЛЕНИНЧА ПРИНЦИПЛАРИ АМАЛДА

Партия-давлат контроли органлари активининг кенгаши

КПСС Марказий Комитети ноябрь Пленумининг контроль системасини қайта ташкил этиб, мамлакатда ягона, оммавий, ҳамма соҳаларни қамраб олувчи ва доимо ишлаб турувчи партия-давлат контролини вужудга келтириш тўғрисидаги қарорлари Коммунистик партия йилномасига зўр аҳамиятга эга бўлган воқеа бўлиб кирди. Партия-давлат контроли органлари иш бошлаб юборганига бир йилдан ошди. Уларнинг бутун фаолияти партия ва давлат қурилишининг улуғ ленинча принципларига асослангандир. Партия-давлат контроли органлари активининг Тошкентда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети томонидан чақирилган республика кенгаши қатнашчилари Ўзбекистонда қилинган ана шу ишнинг дастлабки якунини умумлаштириб, партия ва ҳукумат директиваларининг ижроси устидан контролни янада кучайтириш йўлларини белгилаб олишни ўз олдиларига вазифа қилиб қўйдилар. КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари **Ш. Р. Рашидов** кириш нутқи сўзлаб, кенгашни очди.

Кенгашда республика партия-давлат контроли комитетининг раиси **М. М. Мусахонов** доклад қилди. У таъкидлаб айтдики, Ўзбекистондаги партия-давлат контроли органлари Коммунистик партия ва Совет ҳукумати директиваларининг амалда бажарилишини таъминлаш юзасидан муайян иш қилдилар. Улар экономикани ривожлантириш, коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш юзасидан партия XXII съезди қабул қилган улуғвор программани амалга ошириш билан боғлиқ бўлган масалаларни ўзларининг бутун ишларига асос қилиб олдилар. Партия-давлат контроли органлари саноат, транспорт ва алоқа ташкилотларининг ишини контроль қила бориб, халқ хўжалиги планларининг бажарилишига, ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун ички резервларни ишга солишга, маҳсулот сифатининг яхшиланишига, маҳсулот таннархининг камайтирилиши ва меҳнат унумдорлигининг оширилишига алоҳида эътибор бердилар.

Докладчи бу фикрни тасдиқлаш учун бир қанча мисоллар келтиради. Республика комитети Чирчиқ шаҳар комитети ва «Чирчикхиммаш» заводидаги кўмаклашувчи группа билан биргаликда химия ускуналари ишлаб чиқарилиши ва етказиб берилишини доимий контроль остига олди. Олтинтопган комбинатида олтингугурт кислотаси гайёрловчи ишлаб чиқариш қувватлари қандай ўзлаштирилаётганлиги ўрганилди. Шу масала юзасидан ўтказилган текшириш материаллари ва комитетнинг киритган таклифлари Олмалиқ шаҳар партия комитети томонидан муҳокама қилинди. Олтингугурт кислотаси ишлаб чиқариш планининг бажарилмай қолишида айбдор бўлган кишилар жазоланди, мўлжалланган қувватлар фойдаланишга топширилди.

Самарқанд область партия комитети ва область ижроия комитетининг партия-давлат контроли комитети бир группа жамоатчи мутахассислар билан биргаликда 1-механика заводида ишлаб чиқариш қувватларидан қандай фойдаланилаётганини текшириб кўрди. Бир неча йиллар мобайнида корхонага маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан камайтирилган программа бериб келинган, металл ишловчи ускуналар фақат бир сменада ишлатилган. Кўрилган чоралар натижасида борлиқ ускуналарнинг ҳаммаси ишга туширилиб, улардан фойдаланиш анча яхшиланди. Фарғона тўқимачилик комбинатида, «Ташсельмаш», «Ташавтомаш», «Таштекстильмаш» заводларида, Андижон пармалаш конторасида ҳамда бошқа кўпгина саноат, транспорт ва алоқа корхоналарида ҳам ишлаб чиқаришнинг ички резервларини аниқлаш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатини яхшилаш ҳамда планнинг бажарилишига халақит бераётган нуқсонларни тугатиш ишлари амалга оширилди.

Халқ контролерлари ўрнатилмаган ускуналарни ишга солиб юбориш ҳақидаги партия ва ҳукумат қарорлари қандай бажарилаётганини текшириб, ана шундай ускуналарни асраш ва ишлатишга мутлақо йўл қўйиб бўлмайдиган даражада беғамлик билан қаралаётганини, эҳтиёжни ҳисобга олмасдан, ускуналар заказ қилиш яроқсиз практикага айланиб қолганини очиб ташладилар. Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинатида, «Сурханводстрой» трестида, Янгийўл ёғ-мой комбинатида, Фарғона нефтни қайта ишлаш заводида, Андижондаги йирик панеллардан уй қуриш заводида, Чирчиқ электрохимия комбинатида ана шундай фактлар очиб ташланди. Тошкент, Самарқанд, Фарғона ва Андижон областларидаги комитетлар, кўмаклашувчи группалар ва «комсомол прожектори» отрядлари ускуналардан қандай фойдаланилаётганини текшириш соҳасида катта иш қилдилар.

Шуниси жуда муҳимки, кўпгина корхона ва қурилишларнинг раҳбарлари очиб ташланган хўжасизлик фактларини йўқотиш юзасидан текширишлар жараёнидаёқ амалий чоралар кўра бошладилар. Чирчиқ электрохимия комбинатининг ўзида ўрнатилмаган ускуналар миқдори 4 миллион сўмлик камайтирилди.

Халқ контролерлари халқ хўжалиги юклари қандай ташиб олинаётгани ва асралаётганини текшириб, бу билан республикадаги хўжалик органларига катта ёрдам кўрсатдилар. Бу текшириш жараёнида 4 миллион тонна юк, шу жумладан минерал ўғитларнинг деярли ҳаммаси ташиб олинди. Темир йўл станциялари ва дарё йўлларидаги қолдиқ юклар беш баравар камайтирилди. Қора ва рангли металларнинг ҳисобга олиниши, асралиши ва ишлатилиши ҳозир ёппасига текширишдан ўтказилиб, бу ишда неча минглаб халқ контролерлари қатнашмоқда. Текшириш жиддий натижалар бермоқда.

КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми қарорларига мувофиқ республика саноатини янада ривожлантиришнинг кенг программаси қабул қилинди. Бу программа партия-давлат контроли комитетлари зиммасига корхоналар ишини янада чуқурроқ ўрганиш, молия-хўжалик ишларини планлаштириш ва яхшилашда ҳамда ички резервлардан фойдаланишдаги камчиликларни йўқотишда корхоналарга малакали ёрдам бериш, ишлаб чиқариш чиқимларини ва маҳсулот таннархини янада камайтириш учун кескин кураш олиб бориш, исрофгарчилик ва хўжасизликка таг-туги билан барҳам бериш вазифасини юкламоқда. Ишлаб чиқариш қувватларининг ўз вақтида ишга солиниши ва ўзлаштириб олинишига ҳамда янги корхоналар ва тармоқлар учун малакали ишчи кадрлар тайёрлашга алоҳида эътибор берилмоғи керак. Партия-давлат контроли комитетлари КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг қарорларига амал қилиб, улкан химияни барпо этиш, минерал ўғит, синтетик толалар, смолалар, пластмассалар ва бошқа буюмлар ишлаб чиқаришни кенгайтириш планларининг бажарилишини таъминлаш юзасидан завод, фабрикаларда ва илмий тадқиқот муассасаларида меҳнаткашларнинг ижодий ташаббускорлигини авж олдиришда партия ташкилотларига ёрдам кўрсатишлари лозим. Ҳар бир коллективда фаннинг энг янги ютуқлари ва илғор тажрибани халқ хўжалигига жорий қилиш ишида ўжарлик, лапашанглик кўрсатиш сингари ҳамма ҳолларга нисбатан муросасиз бўлиш вазиятини вужудга келтирмоқ керак.

Ҳар бир қурилишни, 1964 йилда ишга тушириладиган ҳар бир объектни қаттиқ контроль остига олиш, қолоқ участка, қурилишларга ва айрим қурилиш бошқармаларига эътибор бериш, уларнинг ишини яхшилашда муттасил конкрет ёрдам кўрсатиб туриш зарур. Улкан химия қурилишларини, сув хўжалиги қурилишидаги ҳамма объектларни ва янги ерларнинг ўзлаштирилишини, уй-жой қурилишини алоҳида контроль қилиб бориш керак.

Пахтачиликни, чорвачиликни ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини, сув хўжалиги қурилишини янада ривожлантиришда ҳамда суғориладиган ерлардан рационал фойдаланишда республика партия ташкилоти ва ҳукуматига ёрдам кўрсатиш учун партия-давлат контроли органлари кўп ишлар қилмоқда. Ўртоқ Н. С. Хрущевнинг республикадаги ҳамма хўжаликлар гектар бошига камида 25 центнер пахта ҳосили олсин, пахтачилик комплекс механизациялаштирилсин ва илғор иш методлари жорий қилинсин, деган кўрсатмалари қандай бажарилаётганига алоҳида эътибор берилди. Моддий-техника, меҳнат ва сув ресурсларидан тўла ва рационал фойдаланилиши, меҳнат тўғри ташкил этилиши ва меҳнатга тўғри ҳақ тўланилиши, пахта, дон ва бошқа экинлар етиштиришда агротехника қоидаларига риоя этилиши контроль қилиб борилди.

КПСС Марказий Комитети февраль Пленумининг қарорида айтилганидек, бундан буён қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш, қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ва чорвачилик маҳсулдорлигини ошириш, маҳсулот бирлигига оз меҳнат ва маблағ сарфлаган ҳолда ҳар гектар ердан пахта, дон ва бошқа экинлар ундиришни кўпайтириш асосида юксалтириб борилади. Ана шуни назарда тутиб, партия-давлат контроли қишлоқ комитетлари, кўмаклашувчи группа ва постлари ўзларининг асосий эътиборларини қишлоқ хўжалигини кенг химиялаштириш ва механизациялаштиришда, ирригация ва мелиорацияни ривожлантиришда, деҳқончилик ва чорвачиликка илғор агротехника билан прогрессив усулларни жорий этишда партия ташкилотларига амалий ёрдам кўрсатишга қаратмоқлари керак. Минерал ва маҳаллий ўғитлар қандай асралаётгани ва ишлатилаётгани доимо контроль қилиб борилиши лозим. Иқтисодий жиҳатдан камқувват колхоз ва совхозларни кўтаришда ва бу билан пахта ва бошқа экинлар етиштиришни кўпайтириш соҳасидаги каттагина резервларни ишга солиб юборишда халқ контролерлари партия, совет ва қишлоқ хўжалик ташкилотларига катта ёрдам бера оладилар ва беришлари ҳам керак.

Колхозчилар ва совхоз ишчиларининг меҳнат унумдорлигини оширишга, қишлоқ хўжалик маҳсулотининг таннархини камайтиришга, ердан энг рационал фойдаланишга, тракторлар ва қишлоқ хўжалигидаги бошқа техникани тўғри ва самарали ишлатишга алоҳида эътибор берилиши лозим.

Қишлоқ хўжалигига яроқли ерларнинг ҳар юз гектари ҳисобига чорва моллар туёғини ва чорвачилик маҳсулдорлигини кўпайтириш, кўп меҳнат талаб қиладиган ишларни механизациялаш топшириқларини бажариш, чорвачилик фермаларида машина, механизмлар ва ускуналардан фойдаланиш, ем-хашак етиштириш ва жамғариш устидан контроль кучайтирилмоғи керак. Сабзавот, картошка, полиз маҳсулотлари ва мева етиштиришни кескин кўпайтириш юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукумати белгилаган тадбирларнинг бажарилишини ҳам доимий контроль остига олиш зарур.

Қишлоқ хўжалик техникасини ремонт қилиш ва шайлаш қандай бораётганлиги ҳамда техника қай аҳволда сақланаётганлиги ҳозир ёппасига текшириб кўрилмоқда. Жойларда аниқланган камчиликларни йўқотиш, кўкламги экиш кампаниясига ўз вақтида ва юқори сифатли тайёргарлик кўрилишини таъминлаш юзасидан амалий чоралар кўрилишига эришмоқ керак.

Партия-давлат контроли органлари партия ва ҳукуматнинг савдо-сотиқни, аҳолига маиший хизмат кўрсатишни такомиллаштиришга таалluқли директивалари пухта ижро қилиниши ҳақида кун сайин ғамхўрлик қилмоқдалар, буни докладчи кўпгина мисолларда кўрсатиб берди. Партия ва ҳукуматнинг халқ маорифини, фан, маданият ва соғлиқни сақлаш ишларини янада ривожлантириш тўғрисидаги қарорлари қандай бажарилаётгани доимо контроль қилиб борилмоқда.

Ўзбекистондаги халқ контролерлари асосий эътиборни партия ва ҳукумат директиваларини бажариш масалаларига, моддий ишлаб чиқариш соҳасига қаратиб, хўжасизлик ва исрофгарликка, кўзбўямачилик ва алдамчиликка, социалистик мулкни ўғирлаш ва талон-торож қилишга қарши зўр бериб курашмоқдалар.

Партия-давлат контроли органларининг фаолиятидаги ютуқлар, дейди докладчи, ташкилотчилик ишининг қўйилишига талай даражада боғлиқдир. Ҳар бир партия-давлат контроли комитети иш планини пухта ўйлаб тузган бўлиши ва уни сабот билан амалга ошириши зарур. Ишни шундай йўлга қўйиш лозимки, халқ хўжалиги ва маданиятнинг ҳамма соҳалари, бошқарувнинг ҳамма звенолари ҳақиқатан ҳам кўздан чуқур ўтиб турадиган бўлсин. Контроль услуби, форма ва методларини системали равишда такомиллаштириш, ижобий иш тажрибасини кўпроқ умумлаштириш, бу тажрибани барча партия-давлат контроли органлари практикасига жорий қилиш керак. Айни маҳалда партиянинг, фақат камчиликларни очиб ташлашгина муҳим эмас, балки камчиликларни йўқотиш ва уларнинг олдини олиш ҳам муҳимдир, деган кўрсатмаларига амал қилиш зарур. Шуни ҳамиша эсда тутиш керакки, ҳар бир комитетнинг иш натижалари ўтказилган текшириш ва қабул қилинган қарорларнинг миқдори билан ўлчанмайди, балки очиб ташланган камчиликлар ва шу камчиликларни туғдирган сабаблар қанчалик тез тугатилаётганлиги билан ўлчанади.

Кўмаклашувчи группалар ва постлар — партия-давлат контроли органларининг негизидир. Бундай группа ва постлар ҳамма корхоналар, қурилишлар, колхоз ва совхозларда, ташкилот ва муассасаларда тузилган бўлиб, ўз атрофига 140 мингга яқин активни бирлаштирган. Кўмаклашувчи группа ва постлар партия ташкилотлари билан партия-давлат контроли комитетларининг ишончли ёрдамчилари бўлиб қолди.

Чирчиқ электрохимия комбинатида икки юздан ортиқ халқ контролерлари бор. Уларнинг қистови билан вагонларни юкдан бўшатиш ишлари механизациялаштирилди, натижада вагонларнинг бекор туриши кескин камайди, халқ контролерлари аммиак селитраси ортилган вагонларни тарозида тортиб кўришни тартибга солиб қўйишди. Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Коммунизм» колхозида тузилган кўмаклашувчи группага агроном Раҳим Эшонхўжаев раҳбарлик қилмоқда. Деҳқончилик маданиятини ошириш, чорвачиликни ривожлантириш, қишлоқ меҳнаткашларига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш сингари актуал масалалар бу группанинг диққат марказида турибди. Самарқанд областининг колхоз ва совхозларидаги, Тошкент тўқимачилик комбинатидаги, Мўйноқ балиқ заводидаги, Аму — Бухоро канали қурилиш бошқармасидаги, Пойариқ ишлаб чиқариш бошқармасининг Охунбобоев номли наслчилик совхозидаги, Хева ишлаб чиқариш бошқармасининг «Коммунизм» колхозидаги халқ контролерлари кўпгина фойдали ишларни қилишмоқда.

Партия-давлат контроли комитетларининг кўпчилиги халқ контролерларининг роли ва аҳамиятини тўғри тушуниб, уларга доимо ёрдам кўрсатиб келмоқда, уларни ишлаб чиқаришга доир асосий масалаларни ҳал қилишга йўлламоқда, системали равишда йўл-йўриқлар кўрсатиб, уларга контроль ишининг форма ва методларини ўргатмоқда, ижобий тажрибани умумлаштирмоқда. Лекин ҳамма ерда аҳвол бирдек, деб бўлмайди. Раҳбарликнинг бўшлиги натижасида кўмаклашувчи группаларнинг бир қисми дадиллик билан ташаббускорлик кўрсатиб ишламаяпти, хўжалик раҳбарлари ва партия ташкилотлари олдига масалаларни қўйишга ботина олмаяпти, очиб ташланган камчиликларни тугатишда сусткашлик кўрсатяпти. Партия-давлат контроли органларининг активини кўпайтириш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиш, кўмаклашувчи ҳар бир группанинг тўлақонли, жанговар, таъсирчан бўлишига эришиш зарур.

Республика партия-давлат контроли органлари ўзи иш бошлаган дастлабки кунларданоқ жамоатчилик асосларини кенг авж олдириш йўлини тутди. Шу мақсадда республика партия-давлат контроли комитетларида халқ хўжалиги, фан ва маданият тармоқлари бўйича 685 та штатсиз бўлим тузилиб, уларда асосан мутахассислардан иборат 4,5 мингга яқин жамоатчи инспектор ишлаб келмоқда.

Ёшлар партия-давлат контроли органларининг актив ёрдамчисидир. Ҳамма жойда «Комсомол прожектори» штаблари ва отрядлари ташкил қилиниб, уларда юз мингдан ортиқ йигит ва қиз ишламоқда. Партия-давлат контроли комитетлари ва кўмаклашувчи группалар прожекторчиларнинг ёшлик ғайратидан тўлиқ фойдаланишлари, уларга кўпроқ ёрдам беришлари, уларнинг таклифлари ва талабларига ўз вақтида қулоқ солишлари, ташаббускорлик билан бошлаган ишларини қўллаб-қувватлашлари керак.

Республика меҳнаткашлари Ўзбекистон ССР билан Ўзбекистон Коммунистик партиясининг 40 йиллигини жўшқин қаҳрамонона меҳнат ва зўр ишлар билан кутиб олишга ҳозирлик кўрмоқдалар. Республика олдида турган фахрли вазифаларни амалга оширишга муносиб ҳисса қўшиш ҳамда партия билан халқнинг юксак ишончини оқлаш партия-давлат контроли органлари ходимлари ва активининг шон-шараф ишидир.

Кенгаш қатнашчилари ўртоқ Мусахоновнинг докладини муҳокама қилиб, ленинча принциплар асосида тикланган партия-давлат контроли органларининг катта роли тўғрисида гапирдилар, ўзларининг бутун фаолиятлари билан партия XXII съезди, КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг тарихий қарорларини тезроқ амалга оширишга бутун чоралар билан ёрдам бериш халқ контролёрларининг энг муҳим вазифасидир, деб уқтирдилар. Нотиқлар партия-давлат контроли комитетларининг иш тажрибасини умумлаштириб, уни янада такомиллаштиришга қаратилган таклифларни ўртага қўйдилар.

Республика экономикасини ривожлантириш масалалари кенгашнинг диққат марказида турди. Шу нарса таъкидландики, партия-давлат контроли органлари меҳнат унумдорлигини оширишга, халақит бериб турган камчиликларни қатъиян йўқотишлари, халқ хўжалиги планларини тузишда фаол иштирок этишлари, янгиликка, илғор усулларга йўл очиб беришлари, давлат аппаратининг ҳамма звенолари ҳамда колхозлардаги бошқарув аппарати ишини яхшилаш тўғрисида, моддий-техника воситаларидан, шу жумладан металл, электр энергияси, табиий газ ва бошқа хом ашё ресурсларидан тежамли ва рационал фойдаланиш тўғрисида кун сайин ғамхўрлик қилишлари керак. Нотиқлар ўзларининг амалий вазифаларини белгилаб, халқ контролерлари бракчиларга, бюрократларга, мутtaҳамларга ва текинхўрларга, ўз хатти-ҳаракати билан совет жамиятининг манфаатларига зарар етказаётган ҳамма унсурларга нисбатан муросасизлик вазиятини вужудга келтирмоқлари керак, деб уқтирдилар. Партия-давлат контроли органларининг бутун фаолияти, деб таъкидладилар кенгаш қатнашчилари, ленинча партиявийлик руҳи билан суғорилган бўлиши лозим. Халқ контролерлари воқеаларни рўйхатга олувчи кишилар эмас, балки партиянинг актив жангчиларидир. Улар ҳамиша коммунизм қурувчиларнинг олдинги сафларида бўлишлари, ўз жанговарликларини доимо ошира беришлари, омма билан алоқани тағин ҳам мустаҳкамлашлари зарур.

Музокараларда биринчи бўлиб Фарғона саноат область партия комитетининг секретари **А. Ф. Гаврилов** сўзга чиқиб айтдики, областда партия-давлат контролига кўмаклашувчи 258 группа ва 306 пост ишламоқда. Область ва шаҳар партия-давлат контроли комитетлари ҳузурида жамоатчилик асосида 27 бўлим, 8 та муваққат комиссия ишлаб турибди. 160 та «Комсомол прожектори» отрядлари актив иш олиб бормоқда.

Халқ контролёрларининг иш натижаларини кўпчиликка билдириб туришга катта аҳамият берилмоқда. Областнинг «Ферганская правда» ва «Коммуна» газеталари редакцияларида партия-давлат контроли бўлимлари тузилган. Бу бўлимлар ўз атрофларида уюшган жуда кўп активларга таяниб иш олиб бормоқдалар. Газеталар комитетларнинг, кўмаклашувчи группалар ва постларнинг ишларини ўз саҳифаларида мунтазам равишда ёритиб бормоқдалар, газеталарнинг саҳифаларида кўмаклашувчи группалар ва постлар аъзоларининг «сиртқи семинари» ташкил этилган. Қўқон ва Фарғонадаги марксизм-ленинизм кечки университетлари ҳузурида халқ контролёрлари факультетлари очилган.

Партия-давлат контроли органлари область жамоатчилиги билан маҳкам алоқа боғлаб иш олиб бориш йўли билан химия саноатини муваффақиятли ривожлантиришга, минерал ўғитлар ва ўсимликларни ҳимоя қилувчи химиявий воситалар ишлаб чиқарадиган қувватлардан самарали фойдаланишга ва янги қувватларни ишга туширишни жадаллаштиришга эришмоқдалар.

Кўмаклашувчи группалар ва постларнинг кўплари, жумладан, Қўқоннинг «Большевик» заводидаги, пайпоқ-йигириш комбинатидаги, азотли ўғитлар заводидаги группалар ва постлар хом ашё етказиб берувчи корхоналарнинг халқ контролёрлари билан маҳкам алоқа боғлаб ишламоқдалар, давлат планларини ўз вақтида бажариш учун биргаликда курашмоқдалар.

Тошкент саноат область партия комитети ва область ижроия комитети партия-давлат контроли комитетининг раиси **И. Раҳматов** ўз нутқида КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг қарорларини амалга ошириш билан боғлиқ бўлган бир қанча масалаларга тўхталиб ўтди. Чирчиқ электрохимия комбинатининг карбамид цехи қурилишида, деди нотиқ, цехдаги ва пудратчи ташкилотлардаги кўмаклашувчи группалар қурилиш-монтаж ишларининг бажарилишини доимий назорат қилиб турибдилар. Уларнинг биргаликда ишлаши яхши натижалар берди: цех белгиланган муддатда ишга туширилади. Улкан химия қурилишларининг заказларини ўз вақтида бажаришни «Чирчикхиммаш» заводининг кўмаклашувчи группаси қаттиқ контроль қилиб турганлиги туфайли 62 та аппарат белгиланган муддатдан олдин заказчиларга юборилди. Кенг истеъмол моллари ишлаб чиқаришда синтетик толаларни ва химиявий материалларни қўлланиш қандай бораётганлиги ҳам текшириб чиқилди.

Ўртоқ Раҳматов партия-давлат контроли органларининг сигналларига ўз вақтида қулоқ солиш зарурлигини айтиб ўтди. Ўрта Осиё Халқ хўжалиги кенгаши, деди у, бу сигналларга ҳамма вақт ҳам қулоқ солаётир, деб бўлмайди, бу сигналлар юзасидан ҳамиша ҳам ўз вақтида чоралар кўраётгани йўқ.

Қишлоқ хўжалик машинасозлиги корхоналари запас қисмларни ва деталларни колхозларга ва совхозларга экиш кампанияси бошлангунча ўз вақтида етказиб беришларини таъминламоқ учун бу иш ҳозирги вақтда халқ контролёрларининг ёрдами билан текшириб чиқилмоқда.

Халқ контролёрлари партия томонидан қўйилган вазифалар даражасида ишлашлари учун область комитети уларни ўқитиш ва ўргатишга катта аҳамият бермоқда. Ҳамма жойда консультациялар, доимий ишлайдиган семинарлар ташкил қилинган, халқ контролёрларининг слётлари ўтказилиб турибди.

Партия комитетлари, деди нотиқ, партия-давлат контроли органларининг ташаббусини бутун чоралар билан қувватламоқдалар, уларга ёрдам бермоқдалар. Областнинг ҳамма шаҳарлари ва районларида партия комитетларининг пленумлари ва партия активларининг йиғилишларида партия-давлат контроли органларига раҳбарликни кучайтириш масалалари муҳокама қилинди.

Самарқанд шаҳар партия-давлат контроли комитети яхши ташаббус кўрсатди. Шаҳарда, деди Самарқанд шаҳар комитетининг раиси **В. Н. Шчеглов**, ҳар ойда «Халқ контролёри» кунини ўтказишга қарор қилинди. «Халқ контролёри куни»ни ўтказишдан мақсад шуки, шу куни кўмаклашувчи группаларнинг раисларига ижобий тажрибалар тўғрисида ахборотлар бериладики, уларга юқори органларнинг қарорлари таништирилади. Аммо шу билан бирга, группаларнинг раислари билан тармоқ принципи асосида семинарлар ҳам ўз вақтида ўтказиб турилади.

Баъзи ташкилотларнинг раҳбарлари баъзан постлар ва группаларнинг таклифларига қулоқ солмаётирлар, улар очиб ташлаган камчиликларни тугатиш учун амалий чоралар кўрмаётирлар. «Қойтош» рудникида шундай бўлди. Кўмаклашувчи группа ўтказган текширишларнинг натижаларини кўриб чиқишни пайсалга солган рудник директорига тегишли жазо берилди. Партия-давлат контроли органлари халқ контролёрларининг ҳар бир танқидий сигналига амалий жавоб беришни хўжалик раҳбарларидан бундан буён ҳам қаттиқ талаб қила берадилар.

Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитетининг секретари **Б. А. Красников** сўзга чиқиб айтдики, ҳозир республикада тўққиз мингдан кўпроқ «Комсомол прожектори» отрядлари ва штаблари ишлаб турибди, уларнинг ишида йигит ва қизлардан юз мингдан кўпроқ киши қатнашмоқда. Ёшлар партия-давлат контроли органларининг жанговар топшириқларини яхши бажармоқдалар. Улар социалистик мулкни тежаш ва сақлаш учун курашга бағишланиб ўтказилган республика юришида ва рейдларида актив қатнашдилар, кўкламги дала ишларига тайёргарлик қандай бораётганлигини текшириб чиқдилар. Темир йўл станцияларида улар минерал ўғитларни асраш ва ташиб олишда, қишлоқ хўжалик техникасини, бинокорлик материалларини, ёғоч-тахталарни асраш ва ташиб олишда содир бўлаётган катта камчиликларни топиб, бу камчиликларни тугатишда партия ташкилотларига ёрдам бердилар.

Ўзбекистон прожекторчилари корхоналар ва қурилишларда ўрнатилмаган ва ортиқча ускуналар борлигини аниқладилар. Текшириш натижаларини республика партия-давлат контроли комитетида муҳокама қилиш бекор ётган бу ускуналардан фойдаланиш учун ўз вақтида чоралар кўришга ёрдам берди.

Ўртоқ Красников комсомол прожекторчиларининг сигналларига эътиборни кучайтириш, шу сигналлар юзасидан амалий қарорлар қабул қилиш зарурлигини кўрсатиб ўтди. У, «Бухоро — Урал» газ қувури қурилишидаги «Комсомол прожектори»нинг иш тажрибаларини гапириб берди. Прожекторчилар ўз ишларининг натижаларини кенг кўпчиликка маълум қилиш ва топилган камчиликларни жамоатчилик иштироки билан тугатиш соҳасида турли формалардан фойдаланмоқдалар. Ёшлар матбуоти, радио ва телевидение прожекторчиларга катта ёрдам бермоқда.

Пойариқ ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитетининг секретари **Х. Тошканбоев** сўзга чиқиб айтдики, меҳнаткашларнинг аризаларини ва шикоятларини кўриб муҳокама қилиш партия-давлат контроли органлари ишининг муҳим участкасидир. Ишлаб чиқариш бошқармасидаги партия-давлат контроли комитетига бир йил ичида 450 тадан кўпроқ шикоят ва ариза тушди. Буларнинг ҳар қайсиси синчиклаб ўрганилди. Бир қанча сигналлар дала ишларини ташкил этишда, техникани асраш ва ундан фойдаланишда, социалистик қонунчилик талабларига риоя қилишда жиддий камчиликлар борлигини аниқлашда ёрдам берди.

Ҳозирги вақтда ишлаб чиқариш бошқармасининг колхозлари ва совхозларида етти йилликнинг олтинчи йили учун олинган юксак социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажариш мусобақаси кенгайиб бормоқда. Халқ контролёрлари бу мусобақада актив қатнашмоқдалар, кўкламги экишга тайёргарликни назорат остига олдилар. Қишлоқ хўжалигини химиялаштиришга ва комплекс механизациялаштиришга, ернинг ҳар бир гектаридан рационал фойдаланишга алоҳида эътибор берилмоқда.

Чирчиқ электрохимия комбинатида партия-давлат контроли органларига кўмаклашувчи группанинг раиси **Г. Я. Муравьёв** сўзга чиқиб, бу корхонадаги халқ контролёрларининг ташаббуси билан бошланган ишлар ҳақида гапириб берди. Халқ контролёрлари орасида ишлаб чиқариш новаторлари, коммунистик меҳнат зарбдорлари, тажрибали инженерлар ва техниклар бор.

Активлар меҳнат унумдорлигини ошириш резервларини, маҳсулот сифатини яхшилаш ва таннархини камайтириш резервларини ишга солмоқдалар, ускуналардан самарали фойдаланишни ва янги қувватларнинг ўз вақтида ишга туширилишини қаттиқ кузатиб турибдилар.

Халқ контролёрларининг таклифларига биноан партия ташкилоти ва комбинат дирекцияси минерал ўғитлар ва ўсимликларни ҳимоя қилувчи химиявий воситалар ишлаб чиқаришни кўпайтириш тадбирларини ишлаб чиқди. Бу тадбирларнинг амалга оширилиши доимий равишда контроль қилинмоқда.

Активлар ўз ишларини кўп тиражли «Химик» газетаси саҳифаларида, деворий газеталарда, «Комсомол прожектори» варақаларида ёритмоқдалар. Партия, касаба союз ва комсомол йиғилишларида халқ контролёрларининг ҳисоботларини тинглаш одат бўлиб қолди.

Андижон қишлоқ область партия комитети ва ижроия комитети партия-давлат контроли комитетининг раиси **Р. А. Абдуллаев** колхоз-совхоз ишлаб чиқаришини янада ривожлантиришга тааллуқли бир қанча масалаларни ўз нутқида айтиб ўтди. Партия-давлат контроли органлари, деди у, жамоатчиликнинг катта ёрдамига таяниб, суғориладиган ерлардан фойдаланишдаги камчиликларни тугатмоқдалар, қишлоқ хўжалик артели Уставининг талабларига аниқ риоя қилинишига эришмоқдалар. Халқ контролёрлари текинхўрларга қарши курашни кучайтириб, ўзлари ўтказган текширишларнинг натижаларини колхозчилар умумий йиғилишларининг, ўртоқлик судлари мажлисларининг муҳокамасига қўймоқдалар.

КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг қарорлари халқ контролёрлари учун жанговар программа бўлиб қолди. Комитетлар ва партия-давлат контролига кўмаклашувчи группалар минерал ўғитларни ташиб олиш ва сақлаш, уруғликни экишга тайёрлаш ишларининг қандай бораётганлигини ҳозир ёппасига текшириб чиқмоқдалар. Улар қишлоқ хўжалигини интенсивлаш ишларининг катта программасини амалга оширишни бутун чоралар билан жадаллаштиришга, пахтачиликни, ғаллачиликни ҳамда колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришининг бошқа тармоқларини янада ривожлантириш учун барча резервлар ва имкониятлардан тўла равишда фойдаланишни таъминлашга интилмоқдалар.

Калинин ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Ўзбекистон 40 йиллиги» колхозидаги партия-давлат контролига кўмаклашувчи группанинг раиси **Ш. Шомақсудов** сўзга чиқиб айтдики, кўп тармоқли хўжаликнинг ҳал қилувчи участкаларида 80 га яқин халқ контролёрлари ишламоқда. Далачилик бригадаларида ва чорвачилик фермаларида 11 та пост ташкил қилинди.

Колхоз правлениеси автотрактор паркидан рационал фойдаланиш тўғрисида, агротехника қоидаларига тағин ҳам қаттиқ риоя қилиш тўғрисида халқ контролёрлари қилган амалий таклифларни қўллаб-қувватлади. Активлар қишлоқ хўжалик артели Устави талабларининг қандай бажарилаётганлигини текшириб чиқиш натижасида қишлоқ аҳолисидан 95 кишининг колхоз ишида қатнашмаётганлигини аниқладилар. Бу кишилар колхоз ишлаб чиқаришига тортилди. Шунингдек колхозчиларнинг томорқа участкалари тўғрисидаги масалалар ҳам кўриб чиқилди.

Мана шуларнинг ҳаммаси, деди ўртоқ Шомақсудов, колхозимизнинг муваффақиятлар қозонишига ёрдам берди. Колхоз ўтган йил қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш планларини ошириб бажариб, бир ярим миллион сўмга яқин даромад олди. Меҳнат куни ҳам салмоқдор бўлиб қолди.

Халқ контролёрлари хўжаликнинг кўкламги дала ишларига қандай тайёрланганлигини текшириб чиқиб, минерал ўғитларни сақлаш ва тақсимлашни яхшилашга эришдилар.

Ўзбекистон металлургия заводининг директори **И. Ф. Муҳамедов** минбарга чиқади. У, корхона коллективининг ишлаб чиқаришни ривожлантиришдаги ютуқлари ҳақида гапириб айтдики, партия-давлат контролига кўмаклашиш учун заводда тузилган группалар ва постлар бу меҳнат ғалабаларини қўлга киритишга анчагина ҳисса қўшдилар. Бу группалар ва постлар техникани тараққий эттириш, ишлаб чиқариш маданиятини ошириш учун актив курашмоқдалар.

Партия-давлат контролига кўмаклашувчи группаларнинг ташаббуси билан мартен цехида мартен печларини ремонт қилишнинг прогрессив методи жорий қилинди. Натижада ремонт муддати 120 соат қисқарди. Бу янгилик амалга оширилганлиги туфайли металл ишлаб чиқариш йилига юзлаб тонна кўпайди. Прокат цехидаги партия-давлат контролига кўмаклашувчи группа металлни қизитиш технологиясини такомиллаштиришга эришди, натижада февраль ойи ичида кўп миқдорда газ тежалди.

Халқ контролёрлари складларда материалларни тўғри сақлаш ва ҳисобга олишни, қора ва рангли металларни, электр энергияни рационал сарфлашни йўлга қўйишга ёрдам бердилар.

Халқ контролёрларининг кучи шундаки, улар партия комитети раҳбарлигида ишлаб, ҳамиша ундан мадад олиб турибдилар. Кўмаклашувчи группалар ва постлар ташкил этилганидан бери цехларда ва завод бўлимларида камчиликларни топиш ва тугатиш, одамларни шу камчиликларни йўқотишга сафарбар этиш осонроқ бўлиб қолди.

Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармасидаги партия-давлат контроли комитетининг штатсиз қишлоқ хўжалик бўлимининг мудири Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, республикада хизмат кўрсатган агроном **Ф. Ф. Измаилов** бу штатсиз бўлимнинг иш тажрибаларини гапириб берди. Штатсиз бўлимда 22 та жамоатчи инспектор ишламоқда. Активлар агротехника талабларига қандай риоя қилинаётганлигини, айниқса дала ишларининг ўз вақтида ва сифатли бажарилиши қандай бораётганлигини ёппасига текшириб чиқдилар.

Текшириш якунлари партия комитетларида муҳокама қилиниб, тартиб ва қоидаларни бузувчиларга нисбатан жиддий чоралар кўрилди. Халқ контролерларининг сигналларига биноан, «Партия XXII съезди» колхози раиси колхоз пулларининг талон-торож қилинишига қарши кураш олиб бормаганлиги учун колхозчилар йиғилиши уни раисликдан бўшатди. Алимкент пахта заводининг тайёрлаш пунктларида активлар пахтанинг қизиб кетиши натижасида кўплаб нобуд бўлишининг олдини олишга муваффақ бўлдилар.

Ҳозирги вақтда штатсиз бўлим техника, ўғитлар, уруғлик чигит, заҳарли химикатлар қандай сақланаётганлигини ва кўкламга қандай тайёргарлик кўрилаётганлигини ёппасига текшириб чиқмоқда. Текшириш натижасида топилган камчиликларни тугатиш чоралари кўрилди.

Республика прокурорининг ўринбосари **В. А. Зотов** прокуратура ва партия-давлат контроли органлари ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлаш зарурлиги тўғрисида гапирди.

Ғалла маҳсулотлари бошқармаси ва «Заготскотооткорм» системасида социалистик мулкни сақлаш тўғрисидаги қонунларнинг бажарилишини ёппасига текшириб чиқиш натижалари партия-давлат контроли ва прокуратура органларининг биргаликда иш олиб бориши нақадар фойдали эканлигини кўрсатувчи яққол мисол бўла олади. Шу текшириш натижасида бир қанча жиноий ишлар очилди, бу ишлар терговорганларига топширилди, мана шундай жиноятлар туғилишига олиб келган сабаблар ва шароитларни йўқотишга доир таклифлар киритилди. Қонун ва тартибларни бузувчиларга қарши курашга жамоатчиликни тағин ҳам кенг тортиш керак.

Ғиждувон ишлаб чиқариш бошқармасидаги партия-давлат контроли комитетининг раиси **Х. Абдуллаевга** сўз берилади. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтириш учун, деди у, хўжаликларда халқ контролерлари олиб бораётган кураш кенгайиб кетди. Партия-давлат контролига кўмаклашувчи 300 та пост ва группа тузилди. Уларнинг ёрдами билан партия ташкилотлари ҳамма жойда оммага ўз таъсирларини кучайтирмоқдалар, қишлоқ меҳнаткашларини колхозлар экономикасини янада юксалтириш учун кескин курашга сафарбар қилмоқдалар. Минерал ўғитларни сақлаш ва улардан рационал фойдаланиш, қишлоқ хўжалик техникасини тезроқ ремонтдан чиқариш устидан контролни кучайтириш йўлида амалий чоралар кўрилмоқда.

Республика корхоналари, қурилишлари, совхозлари ва муассасаларида тузилган партия-давлат контроли органларига кўмаклашувчи группаларда, деди Узсовпроф секретари **М. Йўлдошева**, касаба союз активларидан 40 мингга яқин киши қатнашмоқда. Республиканинг катта қурилишларида контроль постлари, группалари ҳамда давлат планларининг ва қурилиш ишлари графикларининг бажарилишига кўмаклашувчи штаблар тузилди. Кўмаклашувчи группалар ва постлар составида ишлаётган 2 мингдан кўпроқ касаба союз активлари ошиқча қора ва рангли металларни топиб бермоқдалар, бу металларнинг тўғри сарфланишига ва сақланишига эришмоқдалар. Иш ҳақини нормалашни ва тўғри ташкил этишни йўлга қўйишда, иш вақтининг нобуд бўлишини камайтиришда ва ҳар бир буюмни ишлаб чиқаришга сарфланаётган меҳнатни камайтиришда кўпгина корхоналарга амалий ёрдам кўрсатилди.

Партия-давлат контроли органларига касаба союзлари ёрдамлашаётганлигининг ўзи меҳнаткашларни ишлаб чиқаришни бошқаришга тортишнинг, уларни давлат ишларига қатнаштиришнинг амалий кўринишларидан биридир.

«Қизил Ўзбекистон» газетасининг редактори **М. Қ. Қориев** кенгашда сўзга чиқиб, Ўзбекистон матбуоти партия-давлат контроли органларига қандай ёрдам бераётганлигини айтиб ўтди. Газеталарнинг редакциялари контроль органлари билан ишлашнинг турли формаларидан фойдаланмоқдалар. Улар оммавий рейдлар ўтказмоқдалар, ўтказилаётган текширишларда қатнашмоқдалар. Халқ контролерлари билан газеталарнинг ходимлари бу ишни кучайтириш масалаларини коллектив бўлиб муҳокама қилмоқдалар. Ҳозирги вақтда редакциянинг 300 та мухбирлик пунктлари ва штатсиз бўлимлари партия-давлат контроли органлари билан бирга партия ва ҳукумат қарорларининг бажарилишини текширишда қатнашмоқдалар.

Ўртоқ Қориев газетада чиқарилаётган партия-давлат контроли саҳифаларида босилган материаллар тўғрисида газетхонлар билдирган фикрларни айтиб берди. Партия-давлат контроли органлари олдида турган катта вазифаларни бажаришда, деди нотиқ, матбуот, радио ва телевидение, шу жумладан «Қизил Ўзбекистон» газетаси ҳам бу органларга янада активроқ кўмаклашишлари керак.

Ўзбекистон ССР жамоат тартибини сақлаш министри **Т. А. Жалилов** суиистеъмолларнинг олдини олиш, очиб ташлаш ва тегишли чоралар кўриш соҳасида партия-давлат контроли комитетлари билан бирга қилинган ишларни айтиб берди. Меҳнаткашларнинг сигналларини биргаликда текшириш, бу ишга кўмаклашувчи группаларнинг аъзоларини, комсомол прожекторчиларини, кўнгилли халқ дружиналарининг аъзоларини кенг тортиш яхши натижалар бермоқда. Партия-давлат контроли органлари билан Жамоат тартибини сақлаш министрлиги органларининг ўзаро алоқасини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш тадбирлари амалга оширилмоқда.

Кенгашда КПСС Марказий Комитетининг секретари **А. Н. Шелепин** нутқ сўзлади.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитети Ўрта Осиё Бюросининг раиси **В. Г. Ломоносов** қатнашди.

КПСС Марказий Комитетига, ўртоқ Н. С. Хрущевга ёзилган табрикнома баланд руҳ билан қабул қилинди.

(ЎзТАГ).

1889 ҲАМЗА ҲАКИМЗОДА 1964

Биринчи ўзбек совет шоири, драматурги ва композитори Ҳ. Ҳ. Ниёзийнинг туғилган кунига 75 йил тўлди.

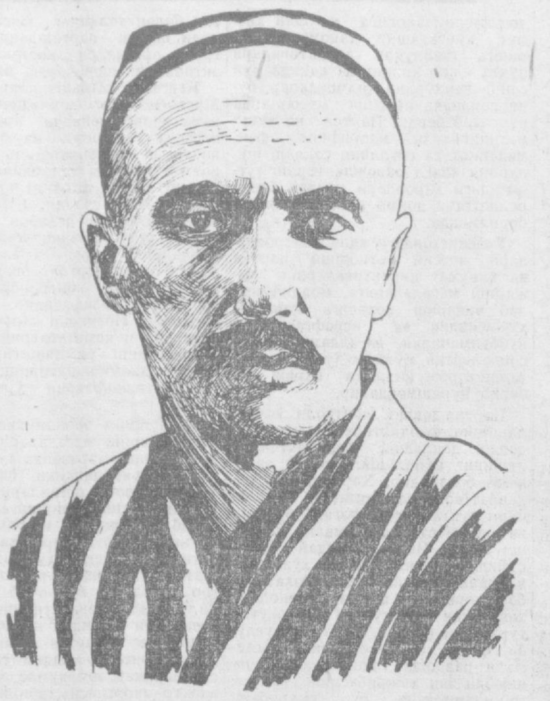

ҒАЙРАТИЙ

УСТОЗ КЎЗ ЎНГИМДА

Ўзбек совет адабиётининг асосчиси, атоқли санъаткор ва жамоат арбоби, бастакор ва драматург Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий улкан қалб эгаси бўлиш билан бирга, камтарин инсон ҳам эди. У шу қадар иши кўп бўлишига қарамай, вақти-вақти билан шогирдлари ҳузурига бориб турар, гоҳида эса шогирдларни ўз ҳузурига чақирарди. Ҳамза кўп вақт халқ орасида бўлиб, ўз шеърларини ўқиб берар, жамоатчилик фикрига қулоқ солишни ўз бурчи деб биларди. Мен бу улкан шоирни яхши биламан. Ўзимни Ҳамзанинг бир шогирди сифатида устоз билан бўлган учрашув хотираларимни муҳтарам ўқувчиларга сўзлаб бермоқчиман.

... 1927 йилнинг куз кунлари эди. Бир куни эрталаб дўстим, ёш композитор Толибжон Содиқов уйимизга келди. У бугун музика мактабида драматург ва композитор Ҳамза билан бўлажак учрашув хабарини айтиб, мени беҳад қувонтирди. Шоир Ҳамза билан 1920 ва 1922 йилларда Тошкентдаги «Турон» театри биносида ва Карл Маркс труппасида 3-4 дафъа учрашган бўлсам ҳам аммо шоирнинг ширин ва мароқли суҳбатига тўёлмаган эдим.

Ўзбек Совет адабиётига ўзининг поэтик ва драматик асарлари билан асос солган Ҳамзанинг ижоди гуллаб-яшнаётган ва ранг-баранг темаларда салмоқли асарлар яратаётган бир даврда унга партия ва ҳукуматимиз томонидан Халқ шоири деган фахрий унвон берилган эди. Шунинг учун бўлса керак, бошланғич ва ўрта мактабларда, турли маърифат уйларида Ҳамза ижодини ўрганиш кенг авж олганди.

Биз музика мактабига кириб борганимизда ҳали унчалик одам йиғилган эмасди. Вақт эрта бўлгани учун биз Ҳамза ижодига бағишлаб ташкил этилган адабий бурчакни, деворий газетанинг махсус тайёрланган шу кунги сонини томоша қилдик, ўқидик. Учрашувнинг иккинчи бадиий қисмида қўйиб бериш учун тайёрланган «Туҳматчилар жазоси» пьесасининг иштирокчилари сўнгги марта ўтказаётган репетицияда бўлдик. Ҳамзанинг бу ерга келишини эшитган бошқа мактаб ўқувчилари, интеллигентлар ва узоқ-яқиндагилар музика мактабига тўпланишди. Кундуз иккилар чамаси эди. Ниҳоят профессор Миронов Ҳамза билан етиб келди. Ҳаммамиз қарсак чалиб олқишладик. Музика устозларидан профессор Успенский, халқ ҳофизлари Домла Ҳалим, Ҳожи Абдулазизлар Ҳамза билан бирга саҳнага чиқишди. Учрашув кечасини профессор Миронов очди. У ўзбек совет театр санъатининг ривожланишига ўзининг қимматли ҳиссасини қўшаётган Ҳамзанинг адабий фаолиятига тўхталиб, «Қорасоч» номли оригинал опера яратаётганлигини ҳаяжон ва зўр хурсандчилик билан баён қилди. Шундан сўнг Ҳамза сўзга чиқиб актуал темаларда ёзган поэтик асарларидан «Ўзбек хотин-қизларига», «Шўро сайлови», «Ер ислоҳоти» каби шеърларининг ёзилиши, мазмуни ва аҳамияти ҳақида гапирди. Сўзининг охирида у янги ёзилган шеърларидан «Бўлинг» радифли ғазалини ўқиб берди.

Эртасига эрталаб театр директори Қори Ёқубов билан Ҳамза меҳмон бўлиб турган заргарлик маҳалласидаги артист Олим Қосимов уйига бордик. Ҳамза театрдаги музика устозларидан Ҳайитохун, Абдуқодир найчи ва бошқаларга яқинда ёзиб тугатган ўзининг «Қорасоч» операсидан «Сайёра», «Отинбувижон» каби арияларни ўргатаётган экан. Узоқ суҳбатлашиб ўтирдик. Музика машғулотидан сўнг якка танбурда лирик бир куйни завқ билан чалиб берди.

Фарғонадан Самарқандга бир талай илмий ва адабий материаллар билан келган Ҳамзадан фойдаланиб қолиш учун республика музика театри (ҳозирги Навоий номли опера ва балет театри) у билан яқиндан муносабатда бўлиб турди. Ўша чоқларда мен ҳам шу театрда адабий ходим бўлиб ишлардим. Ҳамзанинг театрга келиб кетишидан фойдаланиб устоздан анча қимматли маслаҳатлар олдим. Ҳамза шу ерда экан, ўзимнинг машқ дафтаримни кўрсатиб, камчиликларимни тузатиб олардим. Унинг яқиндан берган ёрдами асосида «Эрк товуши» номи билан илк тўпламимни нашрга тайёрладим.

Ҳамза ўша пайтларда чиқадиган «Янги Фарғона» газетасида «Чиғириқ» саҳифасини ташкил этиб, шу газета теварагида бир қатор ёш талантларнинг камол топишида жонбозлик кўрсатди.

Ҳамзанинг ижоди ўзбек совет адабиётининг равнақи йўлида бир мактаб бўлиб, унинг давомчиси сифатида отахон шоир Ғафур Ғулом, Собир Абдулла ва бошқалар майдонга чиқдилар. Юксак фазилат эгаси бўлган Ҳамза ўзбек совет адабиётининг асосчиларидан бири бўлиши билан бирга кўплаб шоир ва адибларга устозлик қилди ва бундан кейин ҳам устоз бўлиб қолажак.

ҲАМЗА ҲАКИМЗОДА.

Яшангиз ишчи-деҳқонлар!

Яшангиз ишчи-деҳқонлар, жаҳон ичра!
Бўлмасин золимлар бизнинг замон ичра!
Бузамиз эски турмушни, хурофотни, бидъатни.
Тузамиз янги турмушни замон ичра,
Абадий сўнгра яшармиз жаҳон ичра.

Бизники дунё, ишчилар, ўқиб олсак,
Кечирган кунларни ўйлаб, кула олсак,
Сурамиз буткул зулматни, жаҳолатни, ғафлатни.
Тузамиз янги турмушни замон ичра,
Абадий сўнгра яшармиз жаҳон ичра.

Биз ўқиб бу кун чиқарсак саводимиз,
Етишар ўзликдан ҳар бир муродимиз.
Битирамиз, сўнг дунёдан асоратни, кулфатни.
Тузамиз янги турмушни замон ичра,
Абадий сўнгра яшармиз жаҳон ичра.

Биз агар ишчи-деҳқон ҳам қизил аскар
Биргалашсак, фирқамиз бўлиб раҳбар,
Тўкамиз тутдек дунёдан шаҳоншоҳлик, сарватни.
Тузамиз янги турмушни замон ичра,
Абадий сўнгра яшармиз жаҳон ичра.

1919 йил.

УЛКАН САНЪАТКОР

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ўзбек совет адабиёти, театр ва музика санъатининг асосчиси сифатида маданиятимиз тарихига улкан ҳисса қўшган санъаткордир.

У ўз ижодини XX аср бошларида, ғоят мураккаб вазиятда, ҳамма ерда зулмат кучлари билан ёруғлик кучлари ўртасида, феодал бойлар ва чоризм реакцияси билан озодлик ва прогрессга ташна бўлган миллионлаб кишилар ўртасида кураш тобора кўпроқ авж олган даврда бошлади. У ўша даврда ҳукмрон бўлган мудҳиш жамиятни зиндон деб атади ва шундай ёзди:

Қамбағаллар қичқирурса,
дема овози закот,
Бари бой хизматчисининг
зарбасидин доддир.
Дарбадарлик, беватанлик
зарби етмасми анга,
Боз анга дашному таъна
ханжари муздоддир.

Ўз ижодий фаолиятини миллий озодлик ҳаракати билан чамбарчас боғлаган ва қудратли талантини замонасининг энг илғор ғояси хизматига сафарбар қилган демократ-шоир замон бундай қолмаслигига, вақти келиб адолат тантана қилишига чин юракдан ишонди:

Ўйлама, ўлгунча ҳар ким
бу разолатда кетар,
Шоҳлар бир кун гадо,
бир кун гадо шаҳзоддир.

Чиндан ҳам шоир башорат қилган кунлар етиб келганда, меҳнаткаш халқ оммаси Коммунистик партия раҳбарлиги остида бирлашиб, зулмат қўрғонига ҳамла бошлаганида, Ҳамза ана шу адолат учун фидокорлар куйчиси бўлди. У Улуғ Октябрь социалистик революциясини революцион қўшиқлар билан кутиб олди.

Қуроллан меҳнаткашлар,
Бўлсин дунё сенинг.
Бас энди қуллик кўриб,
Асрлар келганинг.

Совет ҳокимияти йилларида Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг қудратли таланти тўла очилиши учун бутун имкониятлар яратилди ва у ўз ижтимоий идеали амалга ошаётган улуғ замонда марксизм-ленинизм ғояларини бадиий образларда барала куйлади. Улуғ Октябрь социалистик революцияси, унинг порлоқ самаралари, озод бахтиёр ҳаёт ва янада порлоқ келажак шоирнинг кучига куч, илҳомига илҳом қўшди.

Ўзбек совет поэзияси Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг «Ҳой ишчилар!», «Биз ишчимиз!», «Яша шўро!», «Ҳой, ҳой отамиз!», «Уйғон!», «Ишчи бобо!». Берма эркингни қўлдан!» каби қатор революцион қўшиқлари билан бошланди. Бу асарларнинг лирик қаҳрамони ижтимоий онги уйғонган ва Улуғ Октябрь ғояларидан руҳланган меҳнаткаш инсондир. Ана шундай қилиб Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ўзбек совет поэзиясига янги тема ва янги қаҳрамон олиб кирди. У адабиётимизда биринчи бўлиб революционер ва коммунист образини яратиб берган санъаткор сифатида бизнинг устозимиздир.

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ўзбек совет публицистикасининг туғилиши ва ривожланишига ҳам катта хизмат қилган. Унинг 1920 йилда ёзилган «Йигитлар товуши» сарлавҳали публицистик мақоласида ўша даврнинг энг муҳим сиёсий проблемаларидан бири хотин-қизлар озодлиги масаласини кўтариб чиқади ва уни ҳал қилишнинг конкрет йўллари ҳақида ўз фикрларини баён қилади. Шоирнинг юксак ижтимоий онги унинг сўнгроқ ёзилган бир қанча публицистик мақолаларида янада ёрқин намоён бўлади. Чунончи, 1922 йилда, Хоразмда ишлаб юрган вақтида ёзган асарларидан бирида у 1871 йил Париж коммунаси ҳақида фикр юритади ва жаҳон меҳнаткашларининг озодлик учун кураш тарихи ҳақида баҳс қилар экан, 1905 йил ва 1917 йил февраль инқилобларини марксистик нуқтаи назардан тўғри баҳолайди. У 1917 йил Улуғ Октябрь социалистик революциясини ана шу жаҳон озодлик ҳаракатининг мантиқий давоми ва кульминацияси деб тушунади ҳамда бу фикрни шундай баён қилади: «Гарчи Францияда бўлғон мазлумлар инқилобининг муваффақияти зоҳир кўринишида... золимлар тарафинда бўлғон бўлса-да, бу кунги меҳнаткашларнинг абадий масъудиятлик бир ҳаётга мушарраф бўлғонларин ўлчаб қаралғанда муваффақият, ҳақиқат Франция инқилобининг қурбонлари бўлғон мазлумлари ёқда, — деб ҳукм этмоққа ҳақлидирман».

Марксизм-ленинизм ғоялари билан қуролланган талантли санъаткор Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ўзбек совет сатирасининг ғоявий ва бадиий йўналишларини ҳам ўз ижоди давомида амалий равишда белгилаб берди. У ўз сатирасининг тиғини инқилоб душманларига ва уларнинг турли хил иттифоқчиларига қаратди. Шуниси характерлики, Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий фақат очиқ душманни эмас, балки ниқобланган душманларни ҳам, фақат эскиликни эмас, шунингдек, эскириб қолган янгиликни ҳам ҳажв предмети деб тушунди ва аёвсиз танқид қилди. Хотин-қизлар озодлигининг душманларига найза бўлиб санчилган Ҳамзанинг қатор сатирик асарлари ана шу фикримизнинг ёрқин далили бўла олади.

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ижодининг характерли фазилатларидан бири Коммунистик партиявийликдир. Бу ҳол санъаткор ўз ижоди учун тема танлашида ҳам, тема ва тасвир объектига бўлган муносабатида ҳам яққол кўринади. Бу ҳол Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий томонидан Октябрь инқилобининг алангали йилларида ёзилган «Бой ила хизматчи» драмасида айниқса ёрқин ифодасини топган. Мазкур асар ўзбек меҳнаткашларида ижтимоий онг уйғона бошлаш картинасини ёрқин образларда ва ҳолатларда мужассам қилган. Шуниси диққатга сазоворки, «Бой ила хизматчи» драмаси ўзбек совет адабиётинингина эмас, балки умумсовет драматургиясининг инқилобий темада ёзилган ва бу темани юксак бадиий савияда ҳал этаолган илк асарларидан биридир. Бу асари билан Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ўзбек совет драматургиясида социалистик реализм ижодий методининг конкрет мисолини берди ва драматургиямизнинг асосий принципларини шакллантирди.

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг таланти қудратли ва кўпқирралидир. У фақат жамоат арбоби ва шоир, публицист ва драматургина эмас, балки ўзбек совет театр санъатининг асосчиси бўлган улкан санъаткор, артист, режиссёр ва театр арбобидир. У совет ҳокимиятининг биринчи йилларидаёқ ўз хоҳиши билан Қизил Армия сафларига кирди, бир қанча драматик труппалар тузди ва уларни революцион репертуар билан таъминлаш мақсадида кўплаб жанговор қўшиқлар ва саҳна асарлари ёзди, кўпгина асарларини ўзи режиссёр бўлиб саҳналаштирди. Ана шуларнинг барчасини кўзда тутган ҳолда Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий ўзбек театр санъатининг асосчисидир деб айтамиз.

Улкан санъаткор Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий биринчилардан бири бўлиб, ўзбек музика санъатини рус музика санъати билан яқинлаштириш йўлларини излади ва бу соҳада катта хизмат қилди. У 1926 йилдаёқ биринчи ўзбек операси «Қорасоч»нинг ҳам музикасини, ҳам либреттосини ёзди ва шу билан ўзбек совет музика маданиятининг тараққиёт перспективасини аниқлаб берди. Шоирнинг инқилобдан илгариёқ нашр қилинган бир қанча қўшиқ тўпламларида музика маданиятимиз тарихига оид қизиқарли маълумотлар бор. Кўринадики, Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг музика соҳасидаги (ва шунингдек умуман ижоддаги) новаторлиги ўтмиш традицияларини яхши эгаллаш асосида содир бўлганлиги учун ҳам мантиқан ўзидан олдингиларига нисбатан олға қўйилган қадамдир.

Ўзбек совет адабиёти ва санъатида социалистик реализм методини биринчи бўлиб тадбиқ қилган Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийнинг характерли ижодий хусусиятларидан яна бири ҳозиржавобликдир. У ижодининг барча этапларида ва барча жанрларида энг муҳим, етакчи темаларни тасвир объекти қилиб танлади ва ҳаётдаги ҳар бир йирик ҳодисага, ўз вақтида бадиий жавоб берди. Санъаткоримиз ижодининг умумий картинасини кўзда тутиб айтиш мумкинки, ўзбек халқи тарихининг шоирга замондош бўлган даврдаги бирор йирик ҳодиса унинг ижод диапозонидан четда қолган эмас. Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий яшаб ижод этган даврнинг бош темаси Улуғ Октябрь социалистик революцияси бўлганлиги учун ҳам уни тўла асос билан инқилоб куйчиси деб атаймиз.

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий адабиёт ва санъатни халқ ҳаёти билан тобора яқинлаштириш истагидан келиб чиқиб, ижоднинг турли-турли формаларида янгилик излади, ўз асарларининг меҳнаткаш халқ оммасига тушунарли ва манзур бўлиши учун тинмай курашди. Ана шу ҳол талаби остида у поэзиямизнинг бадиий шаклида ҳам новаторлик қилди. Унинг революцион поэзияси янги давр мазмунига мос ва инқилобий фикрларни ўзида тўла акс эттириш имкониятига эга бўлган енгил вазн билан ёзилганки, бу билан Ҳамза ўзбек совет поэзиясига йўл чизиб берди. Ана шу йўлдан бориб, ўзбек совет шоирлари улкан ютуқларни қўлга киритдилар. «Революция, — деб ёзади академик-ёзувчи Ойбек автобиографиясида юқоридаги фикрни тасдиқлаб, — поэзия жанрларини ҳам ўзгартириб юборди. Совет шоирлари қадимги классик «аруз» вазнидан воз кечиб, ажойиб ёзувчимиз, ўзбек совет адабиётининг асосчиси Ҳамза Ҳакимзода ва баъзи шоирлар томонидан поэзиянинг ҳамма жанрларида тажрибадан ўтказилган, фольклордаги халқ қўшиқлари вазни «бармоқ» вазнда» ёза бошладилар. Мен ҳам бармоқ вазнда ёза бошладим».

Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий санъаткор ҳамиша ўз даврининг энг илғор ғоялари билан қуролланган бўлиши керак деб тушунар эди. Унинг ўзи учун ана шу ғоя марксизм-ленинизм ғоялари, Коммунистик партия ғоялари эди. Шунинг учун ҳам шоир социалистик воқелигимиздаги барча ютуқларнинг гарови — партия ва меҳнаткаш халқ оммасининг бузилмас бирлигини оташин мисраларда тараннум этди:

Биз агар ишчи, деҳқон
ҳам қизил аскар
Биргалашсак, фирқамиз
бўлиб раҳбар,
Тўкамиз тутдек дунёдан
шаҳаншоҳлик, сарватни
Тузамиз янги турмуш
замон ичра
Абадий сўнгра яшармиз
жаҳон ичра.

Шу кунларда бепоён мамлакатимизнинг барча халқлари жонажон партиямиз раҳбарлиги остида нурли манзил—коммунизмга тезроқ етиш учун мардонавор меҳнат қилмоқдалар.

Халқимиз ҳақиқат ва адолат йўлида, улуғ ва юксак идеаллар йўлида жон фидо қилган асл фарзандларини ҳеч қачон унутмайди. Улкан санъаткор асарлари коммунизм қураётган совет кишиларининг мададкори ва тарбиячисидир. Шунинг учун ҳам «абадий сўнгра яшармиз жаҳон ичра» деб башорат қилган Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий тамомила ҳақ.

Лазиз ҚАЮМОВ.

Филология фанлари доктори.

ШОИРНИНГ ИҚБОЛИ

Шоҳимардон — Шоҳимардон
Мунча шайдо этурсан?
Лекин қалбда иккита зид
Туйғу пайдо этурсан.
Бириси — сув, бириси — ўт;
Ана шундай туйғудир.
Бири — ғазаб, бири — севги;
Бу муҳаббат эзгудир.
Қулоқ солсам Кўксув сойга
Қулоқ бер! — дер шалола.
Лолаларга ёнбошласам,
Булоқларда бор нола.
Эслатади тоғ шамоли
Машҳур танбур сасини...
Эслатади гул-лолалар
Шоирнинг нафасини.
Нур таратган офтоб каби
Кўраман камолини.
Лирикамга мавзу қилдим.
Шоирнинг иқболини.
«Яша, Шўро!» — қалб садоси;
замон таронасидир.
Шеъримизга сайқал берган
Мардлар мардонасидир.
Назаримда тоғлар-минглар,
Олам тинглар нотиқни.
Тинглар халққа қалбин берган
Чин ўғилни — содиқни.
Шу минбарга боққанимда
Гавдаланар бир инсон,
Ҳайқиради қаддин ростлаб:
«Балқисин рўйи жаҳон!»

* * *

Хаёл тинар: оқ маёқдай
Мармар тошни кўраман.
Қаттиқ ишлаб, ухлаётган
Замондошни кўраман.

Ёнғин МИРЗО.

УНИНГ ҚАЛАМИ

Музейда бор шоирнинг оддийгина қалами,
Заҳматкаш бармоқларнинг изи унда намоён.
Шу қуролда забт этган ижоддай зўр қалъани,
Ҳассос қалб ҳаяжони, ҳисси унда намоён.
Бир қарасанг бу қалам, кўринади найзадай:
Ёт унсурлар кўксига қадалган олмос тиғи.
Қаршисида шайх, эшон ўлимтик бир нарсадай,
Шу тиғ билан қуриган ёв юраклар ястиғи.
Бир қарасанг бу қалам, кўринар метин ломдай:
Қулочкашлаб урганда қояларни қулатган,
Каттакон харсангларни қирқиб ташлаган мумдай.
Водийга сув чиқариб адрларни гуллатган.
Бир қарасанг бу қалам, кўринади най каби:
Жонингга ҳузур бериб таралади садоси.
Наво бўлиб қуйилган шоирнинг оташ қалби,
Навоий, наволарнинг дилбари, дилрабоси!

Юсуф ШОМАНСУР.

«УЧРАШУВ» Рассом М. Набиев чизган сурат.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

СОВЕТ ПАРЛАМЕНТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ШАРАФИГА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

ПАРИЖ, 3 март. (ТАСС). Уртоқ Н. В. Подгорний бошчилигидаги совет парламент делегацияси бугун кечқурун «Франция-СССР» жамияти делегация шарафига ўтказган қабул маросимида ҳозир бўлди. Жамият раиси генерал Э. Пети совет меҳмонларини қизғин табриклади. Уртоқ Н. В. Подгорний жавоб нутқи сўзлади.

ШОНЛИ ЙИЛЛИК

ЖАКАРТА, 4 март. (ТАСС). Бугун бу ерда Совет Иттифоқи билан Индонезия ўртасида иқтисодий ва техника ҳамкорлиги тўғрисидаги иккинчи бош битим ва СССР билан Индонезия ўртасида маданий ҳамкорлик тўғрисидаги битим имзоланган куннинг 4 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлди. Бу битимлар 1960 йил февраль ойида СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрущев Индонезияда бўлган вақтда тузилган эди.

Йиғилиш қатнашчилари ўз нутқларида СССР билан Индонезия ўртасида дўстлик ва иқтисодий ҳамда маданият соҳасида ҳамкорлик ҳар иккала давлат халқларига жуда яхши самаралар бериб келаётганлигини таъкидладилар.

Иккинчи бош битимга мувофиқ, Совет Иттифоқи Индонезияда биринчи деб ҳисобланган Чилегон металлургия заводини, Чилачапда минерал ўғитлар заводини, тош йўллар ва бошқа бир қанча объектларни қуришда Индонезияга ёрдам кўрсатмоқда. СССР миллий кадрлар тайёрлаш соҳасида ҳам Индонезияга катта ёрдам бермоқда.

ҲАВОДАГИ ФОЖИА

НЬЮ-ЙОРК, 4 март. (ТАСС). Американинг ҳарбий транспорт самолети кеча Ноксвилл шаҳри устида (Теннесси штати) учиб бораётганида фожиали ҳодиса рўй берди. Самолетдаги юк люкининг эшиги тўсатдан очилиб кетди ва кучли ҳаво оқими эшик ёнида турган экипаж аъзоларидан икки кишини бир лаҳзада учириб юборди. Уларнинг биттаси самолётдан дарҳол йиқилиб тушди, иккинчиси эса инструментлар яшчигини биркитиб турган занжирга ёпишиб олди. Экипажнинг бошқа аъзолари уни дарҳол самолетга судраб олиб кирдилар. Самолётдан йиқилиб тушган экипаж аъзосининг ёнида парашют йўқ эди.

Қўпорилиб кетган эшик иккинчи двигатель устига тушиб, винтни ишдан чиқарди. Бунинг устига, самолет ерга қўниш олдидан олдинги шассисининг гидравлик бошқариш аппарати ишламай қолди. Фақат орқа ғилдираклари билан қўнишга тўғри келди. Ана шу шикастларга қарамай, учувчилар самолетни ерга қўндиришга муваффақ бўлдилар.

Самолетда қолганлардан ҳеч қайсиси зарар кўрмади.

ЗАМБИЯНИНГ РЕЖАЛАРИ

ЛОНДОН, 4 март. (ТАСС). Африкадаги Шимолий Родезия (Замбия) ҳукумати «тараққиёт плани»ни маъқуллади. Бу план яқин бир неча ой ичида амалга оширилади. Планда кўзда тутилган жами харажатлар 5 миллион фунт стерлинг бўлади. Рейтер агентлиги мухбирининг Лусакидан хабар беришича, маориф ишларини ривожлантиришга бир миллион фунт стерлинг сарф қилинади. Замбия бош министри Кеннет Каунд кеча радио орқали сўзлаган нутқида бундай деди: Мамлакатда 49 объект қурилади. Бу объектларнинг қурилиши ишсизлик проблемасини ҳал этишга ёрдам беради.

Маслаҳатчилар танланиб бўлди

НЬЮ-ЙОРК, 4 март. (ТАСС). Л. Освальд қотили — Рубининг суд процессида 12 маслаҳатчини танлаш процедураси, ниҳоят, тугади.

Кечки мажлисда Рубининг ҳимоячилари «сабабини айтмасдан» номзодларни рад этишнинг қўшимча имкониятларига эришиш учун яна уриниб кўрдилар.

Бироқ судья ҳимоячиларнинг талабини рад этди ва шундай қилиб, сўнгги маслаҳатчи танланди. 17 февралдан бери маслаҳатчиликка 162 номзод қараб чиқилди.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

6 МАРТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Қизиқ учрашувлар клуби** (мактаб ўқувчилари учун). 18.35 — **Телевизион янгиликлар**, 18.55 — **Тарас Шевченко** (бадиий фильм).

20.40 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.45 — **Иккинчи истеъдод** (Тошкент полиграфия билим юрти ҳаваскор рубобчилар ансамбли ҳақида). 21.25 — **Телевизион янгиликлар**, 21.45 — **Телевизион очерк**, 22.05 — **Революция куйчиси** (Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий туғилган куннинг 75 йиллиги муносабати билан).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.15 — А. Островский. **Қайноқ қалб** (фильм-спектакль).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 6/III да Боғчасарой фонтани, 7/III да **Аида.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 7/III да **Биринчи муҳаббат.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 6/III да **Икки билагузук**, 7/III да **Кимга тўй, кимга аза.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **«Лилипутлар»** музикали аттракциони ва катта программада цирк **томошалари.** Кеч соат 8 да бошланади.

КИНО

Тириклар ва ўликлар (1 ва 2-серия) — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 02268.
ИНДЕКС 64695.
Нашр. № Б. 1706.